

Barnets Stemme

Evaluering af erfaringerne med indsatsen



DANMARKS
EVALUERINGSINSTITUT

INDHOLD

Barnets Stemme

1	Resumé	5
----------	---------------	----------

2	Indledning	11
2.1	Formål	11
2.2	Metode	12

3	Indsatsbeskrivelse	14
3.1	Indsatsens formål og målgruppe	14
3.2	Indsatsens grundlag	15
3.3	Indsatsens værdier og kerneelementer	18
3.4	Indsatsens forandringsteori	21
3.5	Variationer i arbejdet med Barnets Stemme	24
3.6	Sådan kan arbejdet med Barnets Stemme tilrettelægges.	25

4	Erfaringer med Barnets Stemme	29
4.1	Barnets Stemme som forebyggende indsats og som led i længerevarende forløb	29
4.2	Resultater	33
4.3	Samlet vurdering af de foreløbige resultater	39

5	Implementering	41
5.1	Erfaringer med implementering af Barnets Stemme	41
5.2	Forudsætninger for implementering og drift af Barnets Stemme	45

6	Vurdering af efterspørgsel	52
6.1	Overordnet vurdering	52
6.2	Opmærksomheder ved eventuel implementering	54

Appendiks A – Oversigt over dataindsamling	56
Appendiks B – Model fra GIRFEC	57
Appendiks C – Interviewguide til børneinterview	58
Appendiks D – Trivselshjulet	62
Appendiks E – Mødeguide	63

1 Resumé

Denne rapport præsenterer evalueringen af indsatsen Barnets Stemme. Evalueringen belyser fire skolars arbejde med indsatsen. Der sættes fokus på implementeringen af indsatsen, og de oplevede resultater af arbejdet. Ligeledes kastes der lys over andre kommuners ønsker om at arbejde med Barnets Stemme.

Det primære formål med evalueringen er at systematisere og beskrive den eksisterende viden om og erfaringer med Barnets Stemme. Det sker for, at indsatsen på længere sigt kan overgå til pilottest og afprøvning, og mulighederne for at andre skoler og kommuner kan benytte indsatsen dermed styrkes. Der indgår tre kriterier i vurderingen af, om der skal gennemføres en pilottest af indsatsen. For det første er det afgørende, om den eksisterende viden sandsynliggør, at indsatsen vil være en løsning på det aktuelle problem, for det andet at indsatsen er realistisk i både afprøvning og drift, og endelig for det tredje at indsatsen er efterspurgt blandt dem, der skal arbejde med den i praksis.

Evalueringen er gennemført af Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) for Styrelsen for Undervisning og Kvalitet (STUK).

Fakta om indsatsen Barnets Stemme

Formål

Indsatsen Barnets Stemme handler om at sikre børns ret til inddragelse. Formålet med Barnets Stemme er, at skolen støtter den enkelte elevs trivsel og faglige udvikling, ved at lærere og pædagoger gennemfører børneinterview, når der opstår en bekymring for en elev. På baggrund af den opnåede viden om barnets eget perspektiv igangsættes pædagogiske tiltag i et samarbejde med eleven, forældrene og interne og eksterne ressourcepersoner. Der etableres desuden et ressource- og løsningsorienteret tværfagligt samarbejde om barnet, når det vurderes, at der er behov for det. På skoleniveau har indsatsen til formål at gøre det muligt at forebygge segregering af elever gennem en systematisk og inddragende opmærksomhed på børnenes trivsel.

Baggrund

Øster Farimagsgades Skole og Faglig Støttefunktion/PPR i område Indre By/Østerbro har siden 2014 arbejdet med at udvikle indsatsen Barnets Stemme. Indsatsen er udviklet med inspiration fra elementer i det skotske program 'Getting It Right For Every Child' (GIRFEC).

Målgruppe

Barnets Stemme anvendes ved forskellige typer af trivselsudfordringer. Indsatsen kan både vedrøre barnets relationer og muligheder for deltagelse i børnefælleskabet, barnets motivation

for deltagelse i undervisningen og/eller eventuelle problemer i hjemmet. Målgruppen for indsatsen kan potentielt være alle elever på skolerne. Indsatsen igangsættes dog kun for elever, hvor der er opstået en bekymring hos det pædagogiske personale eller hos elevens forældre. Elever, som er visiteret til specialundervisning eller anden specialpædagogisk støtte, er også en del af indsatsens målgruppe.

Indsatsens kerneelementer

- **Barnets eget perspektiv inddrages gennem børneinterview ved bekymring for barnet:** Der gennemføres et børneinterview ved bekymring for en elev ved hjælp af en interview-guide, som bygger på otte trivselsindikatorer for hele barnets liv.
- **Viden om barnets perspektiv omsættes i konkrete indsatser/handling:** Viden fra børneinterviewet indgår i drøftelserne i forskellige fora med henblik på at afdække problemstillingen og igangsætte konkrete indsatser, som kan imødekomme barnets behov og forebygge at problemet vokser i omfang.
- **Det tværfaglige samarbejde omkring barnet er ressource- og løsningsorienteret:** Der anvendes en ressource- og løsningsorienteret tilgang på de tværfaglige møder. Barnets perspektiv er repræsenteret på tværfaglige møder, enten gennem deltagelse eller gennem afholdelse af børneinterview forud for mødet.

Resultater

Evalueringen viser, at indsatsen gennemføres i forskelligt omfang på de fire skoler, der indgår i evalueringen. På Øster Farimagsgades Skole gennemføres der altid børneinterview ved bekymringer for en elev. På de øvrige skoler gennemføres færre børneinterview, og de gennemføres som oftest, efter at en problemstilling har været drøftet på et ressourcecentermøde. Alle fire skoler arbejder altså med indsatsens kerneelementer, men i forskelligt omfang.

Evalueringen peger på, at indsatsen Barnets Stemme kan bidrage til en afklaring af, hvad konkrete trivselsproblemstillinger handler om set fra børnenes perspektiv, når børneinterviewene anvendes som en datakilde i en systematisk og inddragende afsøgning af problemstillingen. Kort fortalt kan indsatsen bidrage til følgende resultater:

Børn oplever at blive set og hørt igennem interview og igangsættelse af handlinger

Set fra børnenes perspektiv betyder Barnets Stemme – og mere konkret børneinterviewene, at de kan dele deres bekymringer og oplevelser med de voksne, og at de føler sig hørt og set. De kvalitative data tegner et billede af, at børnene har en positiv oplevelse af børneinterviewene, og de forbinder dem med en interesse for deres trivsel og et ønske om at hjælpe.

Forældre oplever, at de indgår som ressource i samarbejdet

Set fra et forældreperspektiv sikrer Barnets Stemme, at alle parter lytter til hinanden og arbejder med det samme mål for øje. Forældrene giver udtryk for, at de føler sig hørt i samarbejdet med

skolen, og det skaber grobund for et godt samarbejde om den enkelte problematik. Også i de sager, hvor problemstillingen vedrører forhold i familien, opleves indsatsen som værdifuld. Interviewet med barnet kan her fungere som 'et fælles tredje', som alle parter må forholde sig til.

De professionelle får en systematisk og bred indsigt, som de kan udvikle indsatser på baggrund af

Set fra de professionelles perspektiv betyder indsatsen, at de får en systematisk og bred indsigt i barnets situation, som de kan udvikle indsatser på baggrund af. Barnets Stemme sikrer, at man kommer omkring alle dimensioner i barnets liv, og dette er væsentligt, fordi de adfærdssændringer, der fx kan iagttages i skolen, godt kan hænge sammen med, hvad barnet oplever derhjemme og omvendt. Børneinterviewet vurderes af alle parter som et godt redskab, som hjælper de professionelle med at få indblik i børnenes verden, så de ikke igangsætter handlinger på baggrund af formodninger.

Viden om barnet skaber grundlag for bedre indsatser

Det stærke samarbejde med elever og forældre skaber ifølge de involverede aktører bedre og mere målrettede indsatser. De indsatser, der sættes i gang, har en større sandsynlighed for et positivt resultat, fordi de tilrettelægges ud fra viden om elevernes egne oplevelser, og det betyder, at eleverne får nemmere ved at koble sig på og få gavn af indsatsen.

Styrket professionelt samarbejde

Den systematiske tilgang i Barnets Stemme betyder, at lærere og pædagoger ikke oplever, at de står alene med opgaven. Indsatsen giver mulighed for samarbejde omkring trivselsproblemstillinger, og den sikrer dermed også, at tilgangen til bekymringer ikke bliver personafhængig. De professionelle får en ramme at støtte sig til, og de får et fælles sprog for, hvordan bekymringer håndteres.

Skolerne vurderer, at flere trives, og færre segregeres

Analysen peger på, at Barnets Stemme samlet set betyder, at skolerne arbejder mere systematisk med at afdække elevernes ressourcer og udfordringer og med at afprøve og gennemføre indsatser i og omkring undervisningen i et samarbejde med elever og forældre. Skoleledelsesrepræsentanter og ressourcepersoner vurderer, at flere elever som et resultat af dette arbejde trives i skolernes fællesskaber, og færre elever segregeres. De bygger deres vurdering på, at Barnets Stemme hjælper de professionelle med at fange de ting, der kan spænde ben for barnets læring og trivsel. De professionelle på skolerne vurderer, at tilgangen er velegnet til at gribe de ting, der kan ødelægge barnets lyst til og motivation for at komme i skolen.

Interesse blandt andre kommuner

Der er interesse for indsatsen blandt de 16 PPR-ledere, som EVA har interviewet som led i evalueringen. To tredjedele af de 16 PPR-ledere vurderer, at indsatsen kunne være relevant på skolerne i deres kommune, en tredjedel af de 16 PPR-ledere vurderer ikke, at der vil være en efterspørgsel efter indsatsen i deres kommune. Interviewene giver dermed en indikation på, at der er en interesse i nogle kommuner. Det er dog ikke muligt ud fra denne kvalitative undersøgelse at konkludere, hvor stor en andel af alle landets kommuner, der vil være interesseret i indsatsen, da der ikke er tale om en statistisk analyse.

Årsagerne til, at PPR-lederne vurderer, at indsatsen kan være relevant i deres kommune, varierer, men kan sammenfattes i fire overordnede punkter, som samtidig illustrerer kommunernes forskellige niveauer for praksis med at inddrage børn:

1. Kommunen har p.t. ikke fokus på inddragelse af børn ved bekymringer for deres trivsel. PPR-lederne vurderer, at Barnets Stemme vil være et godt udgangspunkt for implementeringen af en sådant fokus i kommunen.
2. PPR har fokus på inddragelse af barnets perspektiv, men inddragelse af barnets perspektiv kan med fordel styrkes på skoleniveau med henblik på at kunne arbejde med at forebygge mere alvorlige trivselsproblemer på skolerne.
3. Kommunens skoler mangler viden om og konkrete metoder til inddragelse af børns perspektiver.
4. Barnets Stemme kan understøtte kommunens strategiske målsætninger om, at børn og unge har ret til at blive hørt og involveret i de konkrete løsninger.

Der er også PPR-ledere, som ikke vurderer, at indsatsen vil være relevant i deres kommune, og de har primært to begrundelser: Den ene begrundelse er, at det ikke er realistisk at implementere fælles kommunale indsatser i kommunen, og de vurderer heller ikke, at skolerne vil vælge at prioritere indsatsen på eget initiativ. Disse PPR-ledere peger på, at der har været rigtig mange nye initiativer på skoleområdet, og at der ikke er parathed til at implementere nye indsatser på nuværende tidspunkt. Den anden begrundelse er, at kommunen allerede har udviklet en god tilgang til inddragelse af børn og forældre, og de har derfor ikke behov for at implementere en ny tilgang.

Interviewene med PPR-lederne rummer også væsentlige opmærksomhedspunkter i forhold til implementering af indsatsen. Det er især væsentligt at bemærke, at en række af PPR-lederne gør opmærksom på, at en eventuel beslutningen om at igangsætte indsatsen tages decentralt i deres kommune. Indsatsen skal vælges til af den enkelte skole, og det betyder, at forvaltningen skal implementere indsatsen i tæt dialog med skoleledelserne, som skal kunne se en værdi i indsatsen. Der er med andre ord centralt, at der skabes interesse for indsatsen på den enkelte skole.

Forudsætninger for implementering og drift

Evalueringen peger på, at der er flere forudsætninger for implementering af indsatsen. De handler blandt andet om følgende:

- Indsatsen skal implementeres i et samarbejde mellem forvaltning, PPR og skoler. Erfaringerne fra område Indre By/Østerbro peger på, at implementeringen kan blive mere langsommelig og lidt tilfældig, hvis implementeringen er op til den enkelte skole. Implementering af indsatsen kræver med andre ord ledelsesmæssig opbakning og opmærksomhed både på forvaltnings- og på skoleniveau.
- Skolerne skal råde over interne ressourcepersoner og samarbejde med eksterne ressourcepersoner fra PPR og Socialforvaltning, som kan bistå ledere, lærere og pædagoger i at igangsætte relevante indsatser på baggrund af viden om elevernes perspektiv.
- Skolerne skal have en kultur for samarbejde om elevernes læring og trivsel. Det indebærer blandt andet, at lærere og pædagoger sætter systematisk fokus på elevernes læring og trivsel i deres teamsamarbejde, at de samarbejder med skolens ressourcepersoner om udvikling af undervisningen, og at skolens pædagogiske ledelse understøtter dette arbejde.

Implementering af Barnets Stemme kræver ressourcer til kompetenceudvikling af medarbejdere på alle niveauer dvs. skolepsykologer, socialrådgivere og andre relevante konsulenter i PPR og socialforvaltning, skoleledelser, skolernes ressourcepersoner samt lærere og pædagoger. Kompetenceudviklingen skal dels bidrage til et kulturarbejde på skolerne, så alle skolens medarbejdere anerkender værdien af at inddrage barnets eget perspektiv på en given udfordring, og dels bidrage til udvikling af en ny praksis på skolerne.

Når de relevante personer har oparbejdet de nødvendige kompetencer, skolerne har udviklet en procedure for, hvordan viden fra børneinterviewene skal anvendes, og der er skabt et ressource- og løsningsorienteret fokus i det tværfaglige samarbejde, vurderer skolerne ikke, at indsatsen indebærer et merforbrug af timer. Indsatsen kræver dog en vedvarende ledelsesopmærksomhed.

Evalueringen peger på en række opmærksomhedspunkter til skoler, som ønsker at arbejde med indsatsen. Opmærksomhedspunkterne kan deles op i forudsætninger for implementering og for drift af indsatsen.

Opmærksomhedspunkter ved implementering og drift af indsatsen

Forudsætninger for implementering

Såfremt Barnets Stemme implementeres i andre kommuner, vil det være afgørende, at der sættes ressourcer til:

- At skolepsykologer, socialrådgivere og andre relevante konsulenter i PPR og Socialforvaltning opnår en grundig viden om Barnets Stemme, så de kan gennemføre kompetenceudvikling af skoleledelser og ressourcepersoner på skolerne.
- At skoleledelser og skolernes ressourcepersoner kompetenceudvikles. Aktionslæring vurderes her som et velegnet format. Skolerne må i den forbindelse udpege en ledelsesrepræsentant med det ledelsesmæssige ansvar for implementeringen af indsatsen til at deltage i kompetenceudviklingsforløbet.
- At alle lærere og pædagoger på skolerne introduceres til Barnets Stemme. Det er især væsentligt, at alle får kendskab til de værdier, der ligger bag de konkrete tilgange og metoder, da det ressourceorienterede børnesyn er en forudsætning for arbejdet med Barnets Stemme.
- At lærere og pædagoger kompetenceudvikles, hvis skolen ønsker, at børneinterviewene skal gennemføres af en bred kreds af lærere og pædagoger. Det kan fx ske, ved at lærere og pædagoger observerer, hvordan en ressourceperson gennemfører interviewene, så der dermed skabes mulighed for sidemandsoplæring.

Forudsætninger for drift

Det er afgørende for driften af Barnets Stemme:

- At der etableres et ressource- og løsningsorienteret tværfagligt samarbejde, hvor forældre, elever, skolens professionelle og eksterne samarbejdspartners perspektiver inddrages ligeværdigt. PPR og Socialforvaltning må i den forbindelse stille ressourcepersoner (dvs. fx psykologer, tale-høre konsulenter og socialrådgivere) til rådighed for det tværfaglige samarbejde på skolerne.

- At der udvikles en procedure for, i hvilke fora den viden, man opnår i børneinterviewet, skal anvendes, og hvordan den indgår i udviklingen af konkrete indsatser. Det er med andre ord vigtigt, at det er tydeligt for alle parter, hvem der skal forholde sig til viden fra børneinterviewet.
- At indsatsen har en vedvarende ledelsesopmærksomhed. Ledelsen må efterspørge barnets perspektiv i de forskellige samarbejdsfora og skabe de nødvendige organisatoriske rammer for arbejdet samt tydeliggøre arbejdsgange og rutiner i samarbejdet om elevernes trivsel.

Om datagrundlaget

Evalueringen bygger på kvalitative data fra fire skoler samt fra Faglig Støttefunktion/PPR i Område Indre By/Østerbro i Københavns Kommune. På skolerne er der gennemført interview med ledelse, eksterne ressourcepersoner (fx psykologer, skolesocialrådgivere og tale-høre konsulenter), interne ressourcepersoner (fx AKT-lærere, inklusionsvejledere og inklusionspædagoger), lærere og pædagoger, elever og forældre. Ligeledes er der gennemført observationer af tværfaglige møder på de fire skoler. Endelig er der gennemført interview med PPR-ledere fra 16 kommuner.

2 Indledning

EVA har i 2021 gennemført en evaluering af erfaringerne med indsatsen Barnets Stemme for Styrelsen for Undervisning og Kvalitet (STUK).

Barnets Stemme har til formål at støtte den enkelte elevs trivsel og faglige udvikling, ved at lærere og pædagoger gennemfører børneinterview, når der opstår en bekymring for en elev, og på den baggrund igangsætter pædagogiske indsatser i et samarbejde med eleven, forældrene og skolens interne og eksterne ressourcepersoner. Indsatsen er udviklet i et samarbejde mellem Øster Farimagsgades Skole og Faglig Støttefunktion/PPR i Område Indre By/Østerbro i Københavns Kommune.

Det primære formål med evalueringen er at systematisere og beskrive den eksisterende viden om og erfaringer med Barnets Stemme, så indsatsen på længere sigt kan overgå til pilottest og afprøvning. Det indebærer, at indsatsen afprøves systematisk på et bredere udsnit af skoler og kommuner med henblik på at generere viden om effekter og økonomiske omkostninger. Der indgår tre kriterier vurderingen af, om der skal gennemføres en pilottest af indsatsen. For det første er det afgørende, om den eksisterende viden sandsynliggør, at indsatsen vil være en løsning på det aktuelle problem, for det andet at indsatsen er realistisk i både afprøvning og drift, og endelig for det tredje at indsatsen er efterspurgt blandt dem, der skal arbejde med den i praksis.

2.1 Formål

Det overordnede formål med evalueringen er at skabe et grundlag for, at andre kommuner og skoler kan benytte indsatsen, og at indsatsen på længere sigt kan afprøves og evalueres systematisk. Evalueringen sætter på den baggrund fokus på fire dele:

- For det første at udarbejde en systematisk beskrivelse af, hvad der indgår i indsatsen Barnets Stemme (i Område Indre By/Østerbro i Københavns Kommune)
- For det andet at opnå viden om de foreløbige resultater
- For det tredje at evaluere implementeringen af indsatsen med henblik på at udarbejde opmærksomhedspunkter til fremtidig implementering af indsatsen
- For det fjerde at vurdere, om andre kommuner og skoler ønsker at arbejde mere systematisk med inddragelse af børnenes perspektiver, og om de vil være interesserede i at implementere og afprøve indsatsen.

2.2 Metode

Der indgår tre centrale metodiske elementer i evalueringen: desk research af den internationale inspiration, som ligger til grund for indsatsen, interview på fire udvalgte skoler i Område Indre By/Østerbro i Københavns Kommune samt interview med PPR-ledere fra 16 kommuner.

2.2.1 Desk research af den internationale inspiration

EVA har gennemført en indledende, mindre desk research af den internationale viden og erfaring, som danner grundlag for udvikling af indsatsen Barnets Stemme. Gennem kontakt til nøglepersoner i Skotland og Sverige har EVA identificeret og rekvireret relevant forskning og andre undersøgelser med henblik på at skabe et solidt vidensgrundlag for udarbejdelsen af indsatsbeskrivelse og forandringsteori.

2.2.2 Interview på fire skoler i Område Indre By/Østerbro i Københavns Kommune

En række skoler i Område Indre By- Østerbro har arbejdet med Barnets Stemme. Som led i evalueringen er der udvalgt i alt fire skoler. Den ene skole er Øster Farimagsgades Skole, som har været central i udviklingen af indsatsen. De øvrige tre skoler er udvalgt af EVA og STUK i et samarbejde med Område Indre By/Østerbro.

I april-maj 2021 gennemførte EVA interview med skoleledelsesrepræsentanter fra de fire udvalgte skoler samt repræsentanter fra Københavns Kommune Område Indre By/Østerbro. Interviewene dannede grundlag for den første version af indsatsbeskrivelsen som blev præsenteret for nøglepersoner fra Område Indre By/Østerbro med henblik på justering og validering.

I august/september 2021 har EVA gennemført interview med lærere, pædagoger, forældre, elever, ledelsesrepræsentanter, interne og eksterne ressourcepersoner samt observation af møder på de fire skoler. En liste over antallet af gennemførte interview kan ses i appendiks A.

2.2.3 Vurdering af efterspørgsel efter Barnets Stemme

EVA har gennemført telefoninterview med PPR-ledere fra 16 kommuner.¹ Kommunerne er udvalgt, så der er variation i forhold til geografisk placering og kommunestørrelse. Disse interview er gennemført for at vurdere, hvordan andre kommuner arbejder med at inddrage elever og forældres perspektiver i udviklingen af inkluderende læringsfællesskaber, og om der er en efterspørgsel efter den tilgang, der ligger i Barnets Stemme i andre kommuner.

1 PPR er organiseret forskelligt i kommunerne. Hovedparten af interviewene er gennemført med personer, der benævnes PPR-ledere, og som står med det daglige ansvar for PPR-psykologernes arbejde på skolerne. Enkelte interviewpersoner har dog andre titler, fx PPR-chef eller teamleder.

2.2.4 Projektgruppe

Evalueringen er gennemført af en projektgruppe bestående af:

- Seniorkonsulent Anne Kyed Vejebæk
- Chefkonsulent Signe Mette Jensen (projektleder).

2.2.5 Rapportens opbygning

Rapporten består ud over disposition og indledning af fire kapitler:

- **Kapitel 3** indeholder en beskrivelse af Barnets Stemme med fokus på indsatsens formål og målgruppe, baggrund, kernelementer, forandringsteori, forløb og arbejdsgange samt variationer i arbejdet med Barnets Stemme.
- **Kapitel 4** sætter fokus på de foreløbige erfaringer med og resultater af arbejdet med Barnets Stemme på fire skoler i Københavns Kommune.
- **Kapitel 5** belyser implementeringen af indsatsen, herunder omkostninger ved drift og implementering.
- **Kapitel 6** giver et indblik i, hvordan andre kommuner arbejder med at inddrage elevernes perspektiver i udviklingen af inkluderende læringsfællesskaber. Kapitlet indeholder en vurdering af, om der er en efterspørgsel efter mere systematiske tilgange i dette arbejde blandt andre kommuner.

3 Indsatsbeskrivelse

Dette kapitel har til formål at beskrive indsatsen Barnets Stemme, som er udviklet i et samarbejde mellem Øster Farimagsgades Skole og Faglig Støttefunktion/PPR i Område Indre By/Østerbro i Københavns Kommune. Efter udviklingen af indsatsen er indsatsen helt eller delvist implementeret på alle skoler i Område Indre By/Østerbro i Københavns Kommune. Kapitlet er skrevet på baggrund af erfaringer for Øster Farimagsgades Skole og tre andre skoler.

Kapitlet består af seks dele, som sætter fokus på følgende:

- Indsatsens formål og målgruppe
- Indsatsens grundlag
- Indsatsens værdier og kerneelementer
- Indsatsens forandringsteori
- Variationer i arbejdet med Barnets Stemme
- Et eksempel på, hvordan processen fra bekymring til tværfagligt møde kan tilrettelægges.

3.1 Indsatsens formål og målgruppe

Barnets Stemme handler om børns ret til inddragelse. Fokus er, at barnet bliver hørt gennem deltagelse i børneinterview, og at barnets perspektiv er repræsenteret på de møder, der vedrører barnets trivsel og læring. I arbejdet med barnets trivsel anvendes otte trivselsindikatorer, som samlet set dækker centrale arenaer i barnets liv. Trivselsindikatorerne er inspireret af FN's Børnekonvention og tager højde for barnets rettigheder på otte forskellige områder. Ved hjælp af trivselsindikatorerne identificeres, hvor barnet er udfordret, og hvor det går godt. Viden fra børneinterviewet om sættes i indsatser i undervisningen, som har til formål at skabe nye muligheder for læring og deltagelse for eleverne. Barnets Stemme er dermed en anledning til kontinuerligt at skabe bedre muligheder for læring og trivsel.

Formål

Kort fortalt er formålet med Barnets Stemme, at skolen støtter den enkelte elevs trivsel og faglige udvikling ved at gennemføre børneinterview, når der opstår en bekymring for en elev. På baggrund af den opnåede viden om barnets eget perspektiv igangsættes pædagogiske indsatser i et samarbejde med eleven, forældrene og interne og eksterne ressourcepersoner. Dette sker med henblik på at kunne forebygge, at problemstillinger vokser i omfang og for at skabe bedre muligheder for deltagelse og læring. Der etableres desuden et ressource- og løsningsorienteret tværfagligt samarbejde om barnet, når det vurderes, at der er behov for det. I dette samarbejde inddrages elever og forældre som centrale medspillere. På skoleniveau har indsatsen til formål at gøre det muligt at forebygge segregering af elever gennem denne systematiske og inddragende opmærksomhed på børnenes trivsel.

Målgruppen for indsatsen kan potentielt være alle elever på skolerne. Indsatsen igangsættes dog kun for elever, hvor der er opstået en bekymring hos det pædagogiske personale eller hos elevens forældre. Elever, hvor der er igangsat tværfagligt samarbejde (med Faglig Støttefunktion/PPR eller socialforvaltning), er også en del af indsatsens målgruppe. Det kan fx være elever, som er visiteret til specialundervisning eller anden specialpædagogisk støtte.²

Barnets Stemme anvendes ved forskellige typer af trivselsudfordringer. Indsatsen kan både vedrøre barnets relationer og muligheder for deltagelse i børnefællesskabet, barnets motivation for deltagelse i undervisningen og/eller eventuelle problemer i hjemmet. Lærere og pædagoger reagerer, når de oplever markante ændringer i barnets adfærd, eller på opfordring fra forældre og anvender børneinterviewet som første led i afdækningen af problemstillingen.

3.2 Indsatsens grundlag

Øster Farimagsgades Skole og Faglig Støttefunktion/PPR i Område Indre By/Østerbro har siden 2014 arbejdet med at udvikle indsatsen Barnets Stemme. Processen er foregået som et lokalt udviklingsarbejde, hvor først Øster Farimagsgades Skole og siden de øvrige skoler i området med støtte fra Faglig Støttefunktion/PPR har arbejdet med at afprøve og implementere indsatsen. Udviklingen af indsatsen er sket med inspiration fra Skotland. Nedenfor gennemgås de vigtigste principper samt hovedelementerne i det skotske program Getting It Right For Every Child (GIRFEC).

3.2.1 Om GIRFEC

GIRFEC har i Skotland siden 2009 fungeret som en national ramme for arbejdet med at forbedre børn og unges trivsel ved at sætte dem i centrum for planlægning og gennemførelse af støtte. GIR-

² I Københavns Kommunes anvendes BUF-flex- og Skole-flex-ordninger på skolerne. I disse tilbud afsættes ressourcer til at støtte elever, som er i målgruppen for et specialiseret undervisningstilbud og evt. dagbehandling, men som vurderes at have gavn af at forblive i almenundervisningen med ekstra støtte. Elever, der indgår i disse forløb, er også en del af indsatsens målgruppe.

FEC er en obligatorisk tilgang til arbejdet med sårbare børn og unge, og den vedrører alle de politikområder, der omhandler støtte til børn, unge og deres familier, dvs. både det sociale område, sundhedsområdet og uddannelsesområdet. Parallelt med implementeringen af GIRFEC er der indført lovgivning, som understøtter elementerne i modellen (Children and Young People (Scotland) Act 2014).³

GIRFEC er baseret på den forståelse af børns rettigheder, som fremgår af FN's Børnekonvention. Der er altså tale om en rettighedsbaseret tilgang, som understreger, at alle offentlige services har et ansvar for at beskytte børns rettigheder. Tilgangen skal sikre, at barnet, den unge og deres familier er i centrum for beslutningsprocesser og for den støtte, som er til rådighed for dem. GIRFEC indebærer, at barnet og forældrene skal betragtes som eksperter på lige fod med de professionelle omkring familien. Tilgangen er baseret på en særlig holistisk forståelse af trivsel (well-being), som tager barnets kontekst med i betragtning. Den søger at identificere behov så tidligt som muligt, og den bygger på samarbejde og koordinering mellem de aktører, som skal samarbejde om barnet og familiens specifikke behov. I boksen nedenfor fremgår de fire vigtigste principper ved denne tilgang.

GIRFEC's principper og værdier

- Is child-focused - it ensures the child or young person – and their family – is at the centre of decision-making and the support available to them.
- Is based on an understanding of the wellbeing of a child in their current situation - it takes into consideration the wider influences on a child or young person and their developmental needs when thinking about their wellbeing, so that the right support can be offered
- Is based on tackling needs early - it aims to ensure needs are identified as early as possible to avoid bigger concerns or problems developing
- Requires joined-up working - it is about children, young people, parents, and the services they need working together in a coordinated way to meet the specific needs and improve their wellbeing.”

Kilde: [Getting it right for every child \(GIRFEC\): GIRFEC principles and values - gov.scot \(www.gov.scot\)](http://www.gov.scot/publications/getting-it-right-for-every-child/girfec/girfec-principles-and-values/pages/11.aspx).

GIRFEC indeholder følgende centrale elementer:

The named person (tovholder): Denne funktion har til formål at sikre, at alle børn og familier har adgang til hjælp og støtte, og at de kan henvende sig til en konkret navngiven person, der fungerer som tovholder og som kontaktperson for barnet og familien. *The named person* er en person, som allerede har en rolle i barnets liv. Det kan være en sundhedsplejerske, en lærer, en pædagog eller en vejleder i skolen. Denne person kan i nogle tilfælde selv tilbyde støtte til barnet eller familien, i

3 Beskrivelsen af GIRFEC er baseret på informationer fra denne hjemmeside: [Getting it right for every child \(GIRFEC\) - gov.scot \(www.gov.scot\)](http://www.gov.scot/publications/getting-it-right-for-every-child/girfec/girfec-principles-and-values/pages/11.aspx)

andre tilfælde vil *the named person* være bindeleddet til andre relevante offentlige myndigheder og aktører. Børn og familier kan forvente, at *the named person* reagerer på deres trivselsbehov, og at deres rettigheder, valg og privatliv respekteres.

Child's plan (barnets plan): A Child's Plan er en personlig plan, som udarbejdes, når der er behov for at planlægge, koordinere og gennemføre ekstra støtte til et barn. Planen indeholder en sammenfatning af de handlinger, som de involverede parter har besluttet ud fra et ønske om at understøtte nogle identificerede behov hos et barn. Den ansvarlige for planens gennemførelse er *a lead professional*. Afhængig af situationen og barnets behov kan denne person også være *the named person*.

Well-being (trivsel): GIRFEC indebærer, at alle voksne i barnets liv skal være opmærksomme på barnets trivsel og tilbyde hjælp, hvis barnet eller dets familie ønsker eller har behov for dette. Der anvendes en bred forståelse af trivsel, som bygger på otte indikatorer. Disse trivselsindikatorer skal gøre det nemmere for børn, familier og for de professionelle omkring dem at vurdere og diskutere, hvordan barnet trives, og om der er behov for støtte.

The National Practice model (den nationale praksismodel): I arbejdet med barnets trivsel anvendes en række redskaber, som er udviklet som led i implementeringen af GIRFEC. Et centralt redskab er trivselshjulet, som bygger på de otte trivselsfaktorer. Trivselshjulet indgår som centralt element i *GIRFEC National Practice Model* (NPM). Praksismodellen kan anvendes af en enkelt organisation eller flere organisationer, når de skal samarbejde med et barn og en familie. Modellen anvendes som en ramme for de professionelle, når de skal analysere information, få en fælles forståelse af et barns behov, styrker og udfordringer og nå frem til, hvilken støtte der er behov for, fx når de skal udarbejde en *Child's Plan*. Praksismodellen kan ses i appendiks B.

3.2.2 Inspirationen fra GIRFEC i en dansk kontekst

Barnets Stemme er inspireret af GIRFEC, men adskiller sig også herfra på afgørende punkter. Den primære forskel er følgende:

- GIRFEC er udviklet og implementeret som en samlet national ramme for indsatser, som både vedrører det sociale område, sundhedsområdet og uddannelsesområdet.
- Barnets Stemme tager udgangspunkt i en skolekontekst og fokuserer på det tværfaglige samarbejde, der etableres med skolen som udgangspunkt.

Barnets Stemme er primært inspireret af de værdier og de principper, som GIRFEC hviler på. De er kort fortalt: systematisk inddragelse af børn og unges perspektiver, det brede og holistiske trivselsbegreb, det forebyggende fokus, som medfører, at der handles med det samme, når der opstår en bekymring for en elev, og den ressource- og løsningsorienterede tilgang i det tværfaglige samarbejde.

Udviklingen af Barnets Stemme er desuden sket med inspiration fra Sverige. Kronobergs län har parallelt med Område Indre By/Østerbro haft fokus på at udvikle en ny praksis med inspiration fra GIRFEC. Kronobergs län arbejder med at implementere en ny samarbejdsmodel i arbejdet med

børn og unge med inspiration fra Skotland.⁴ Den svenske indsats er sat i gang på grund af et behov for koordineret og tværprofessionel støtte til børn og unge, som befinder sig i komplekse problemstillinger. Erfaringen er her, at samarbejdet omkring disse børn og unge ofte ikke fungerer på grund af manglende viden om de forskellige aktørers opdrag, tendenser til silomentalitet, manglende tillid, eller fordi mandatet og ansvarsfordelingen er uklar mellem de involverede parter. Der har været flere nationale satsninger i Sverige, men der er fortsat behov for udvikling af dette område, og her vurderes GIRFEC at kunne tilbyde ny inspiration.

3.3 Indsatsens værdier og kerneelementer

I dette afsnit beskrives Barnets Stemme som en indsats, der bygger på nogle grundlæggende værdier, som danner baggrund for udviklingen af indsatsen. De grundlæggende værdier for Barnets Stemme er konkretiseret i en række kerneelementer. Indsatsen indeholder derudover nogle konkrete redskaber (fx interviewguide og trivselshjul), som understøtter den ønskede praksis.

3.3.1 Værdier

Indsatsen Barnets Stemme bygger på nogle bestemte værdier. Disse værdier er formuleret med inspiration fra GIRFEC. Indsatsen tager udgangspunkt i, at børn har ret til inddragelse, og den er dermed baseret på den forståelse af børns rettigheder, som fremgår af FN's Børnekonvention. Indsatsen indebærer, at børnene og deres forældre betragtes som eksperter på lige fod med de professionelle. Værdierne kan altså anskues som et særligt ressourceorienteret børnesyn, som medfører, at elevens eget perspektiv skal indgå i udviklingen af læringsmiljøet i skolen. Værdierne vedrører også forståelsen af trivsel. Barnets trivsel i skolen anskues som en del af hele barnets livssituation, og der anvendes derfor et bredt og holistisk trivselsbegreb.

3.3.2 Kerneelementer

Barnets Stemme tager udgangspunkt i tre kerneelementer, som ligger i klar forlængelse af de ovenstående værdier. Indsatsens kerneelementerne består af følgende:

- Barnets eget perspektiv inddrages gennem børneinterview ved bekymring for barnet.
- Viden om barnets perspektiv omsættes i konkrete indsatser/handling.
- Det tværfaglige samarbejde omkring barnet er ressource- og løsningsorienteret.

Nedenfor uddybes hver af indsatsens kerneelementer.

⁴ Anderberg, Mats (2020): *Planer for samverkan kring barn och unga i Skottland och Sverige – ett jämförande perspektiv*, Linneuniversitet Kalmar Växjö.

Kerneelement: Barnets eget perspektiv inddrages gennem børneinterview ved bekymring for barnet

Hvorfor	Barnets Stemme bygger på et børnesyn, der indebærer børns ret til inddragelse og deltagelse. En grunddig og systematisk afdækning af barnets perspektiv gennem et børneinterview sikrer, at de professionelle får en bred forståelse af, hvad der er på spil for barnet i og uden for skolen. Denne viden er afgørende, når de professionelle skal udvikle og igangsætte indsatser, der skal afhjælpe en given problemstilling. Børneinterviewet har desuden den funktion, at barnet føler sig set og hørt og oplever, at det kan dele bekymringer og oplevelser med de professionelle i skolen. Det er dog vigtigt at understrege, at børneinterviewet ikke har et terapeutisk formål. Det indgår i afdækningen af en problemstilling forud for igangsættelsen af konkrete indsatser.
Hvordan	Der gennemføres et børneinterview ved bekymring for en elev. Til interviewet bruges en interviewguide, som bygger på otte trivselsindikatorer i barnets liv i og uden for skolen (interviewguiden kan ses i appendiks C). Den professionelle, der gennemfører interviewet, spørger åbent og nysgerrigt og nedskriver, hvad barnet fortæller, så præcist som muligt uden at tolke på barnets udsagn. Afslutningsvist bestemmer barnet selv, hvem interviewpersonen må dele oplysningerne med.

Kerneelement: Viden om barnets perspektiv omsættes i konkrete indsatser/handling

Hvorfor	For at viden om barnets perspektiv kan bidrage til positive forandringer i barnets liv, er det vigtigt, at skolen har for øje, at processen skal bevæge sig fra afsøgning af problemstilling til igangsættelse af handling. Børnesynet, som Barnets Stemme bygger på, fordrer ikke kun, at barnet bliver hørt, men også at der handles på baggrund af barnets oplevelser og perspektiver, så de indgår i udviklingen af læringsmiljøet på skolen. Det er vigtigt, at barnets perspektiver anvendes i de indsatser og handlinger, der udvikles og igangsættes. Dels oplever barnet derved, at der handles på dets oplevelser, og dels er der en større sandsynlighed for, at barnet oplever indsatserne som relevante og meningsfulde. Når konkrete indsatser imødekommer barnets behov, kan det forebygge, at problemstillingen vokser i omfang.
Hvordan	Viden fra børneinterviewet indgår i drøftelser i forskellige fora med henblik på at afdække problemstillingen og igangsætte konkrete indsatser. På møderne anvendes det redskab, der kaldes trivselshjulet. Dette redskab bygger på en bred forståelse af trivsel, som er konkretiseret i otte indikatorer. Disse trivselsindikatorer skal gøre det nemmere for de professionelle at vurdere, hvordan barnet trives, og om der er behov for støtte (trivselshjulet kan ses i appendiks D). Omsætningen af viden fra børneinterviewet til konkrete indsatser understøttes af fastlagte arbejdsgange og processer, som alle involverede parter har kendskab til. De mest centrale fora er møder i klasse- eller årgangsteamet, møder med forældre, møder i ressourcecenter og møder i andre tværfaglige fora (fx handleplansmøder). En detaljeret beskrivelse af, hvordan arbejdsgangene kan organiseres, kan findes i afsnit 3.6.

Kerneelement: Det tværfaglige samarbejde omkring barnet er ressource- og løsningsorienteret

Hvorfor	Med en ressource- og løsningsorienteret tilgang i det tværfaglige samarbejde insisterer indsatsen på, at forældre og professionelle også tager udgangspunkt i de områder og situationer, hvor barnet har det godt, dvs. det, man kan kalde beskyttelsesfaktorer og barnets robusthed. Dette sker for at undgå, at barnet primært ses som problembærer. Når der fokuseres på barnets ressourcer, skabes der en fælles forståelse af, hvor og hvornår barnet har det godt, samt hvad der fungerer, og hvad der bekymrer i barnets liv. Denne forståelse anvendes som grundlag for at arbejde med, at barnet også får det godt inden for de områder, hvor der er bekymringer.
Hvordan	Børnene og deres forældre anses som eksperter på lige fod med de professionelle, og derfor er det vigtigt, at alle parter (barn, forældre og professionelle) er inddraget og kommer til orde på de tværfaglige møder. Barnets perspektiv er repræsenteret på tværfaglige møder, enten gennem deltagelse eller gennem afholdelse af børneinterview forud for mødet. Det kan være en god ide at anvende tilgangen 'Signs of Safety' (SOS)⁵ som en metode til at styrke samarbejdet mellem forældre og de professionelle omkring barnet. Denne metode indebærer, at der er fokus på følgende tre spørgsmål: Hvad er vi bekymrede for? Hvad fungerer godt for barnet? Hvad skal der ske (ønsker og aftaler)? Skoler kan anvende en mødeguide, der sikrer, at mødet tager ligeværdigt udgangspunkt i perspektiver fra både barn, forældre og professionelle (se eksempel på en mødeguide udviklet af Øster Farimagsgades Skole i appendiks E). Det er væsentligt at forberede forældrene på mødets form og indhold, så de har et godt udgangspunkt for at deltage ligeværdigt med deres syn på barnets behov. På møderne udarbejdes et referat, fx i form af en handleplan, hvor de forskellige mødedeltageres synspunkter og beskrivelser af ressourcer og udfordringer samt de aftalte mål og tiltag skrives ned. Dette sker for at sikre klare rammer og gennemsigtighed for alle deltagere.

Det er væsentligt at være opmærksom på, at kernelementerne primært vedrører afdækningen af problemstillingen og samarbejdet om igangsættelse af konkrete indsatser. De indsatser, der sættes i gang, kan have meget forskellig karakter, alt efter hvilken problemstilling der er tale om, og hvilke ressourcer skolerne råder over. Barnets Stemme skal anvendes i kombination med en række andre indsatser, som ikke er indeholdt i eller behøver være direkte relateret til Barnets Stemme. Dermed understreges det, at Barnets Stemme skal fungere som en integreret del af skolens samlede arbejde med at udvikle inkluderende læringsmiljøer.

Der er en indbyrdes sammenhæng mellem de tre kernelementer – og med indsatsens værdier. Et centralt kerneelement er gennemførelsen af børneinterviewet, men gennemførelsen af dette kerneelement har kun begrænset værdi, hvis ikke der igangsættes handlinger og dermed sker en forandring i forhold til barnets situation. Målet med indsatsen er netop at skabe en skolekultur, hvor

5 Metoden SOS har til formål at samarbejde med familien om en løsning, der kan skabe sikkerhed og trivsel for barnet. Metoden er et konkret redskab, der kan anvendes til at foretage risikovurderinger i børnesager, som samtidig har fokus på beskyttelsesfaktorer. SOS blev udviklet i Australien i 1990'erne og har været anvendt i Danmark siden 2006. Læs mere om denne metode her: <https://socialstyrelsen.dk/tvaergaende-omrader/sagsbehandling-born-og-unge/netvaerksinddragende-metoder/hvad-er-signs-of-safety>.

der er en stor lydhørhed over for barnets perspektiv, og hvor skolens pædagogiske og didaktiske fællesskaber udvikles på baggrund af denne viden.

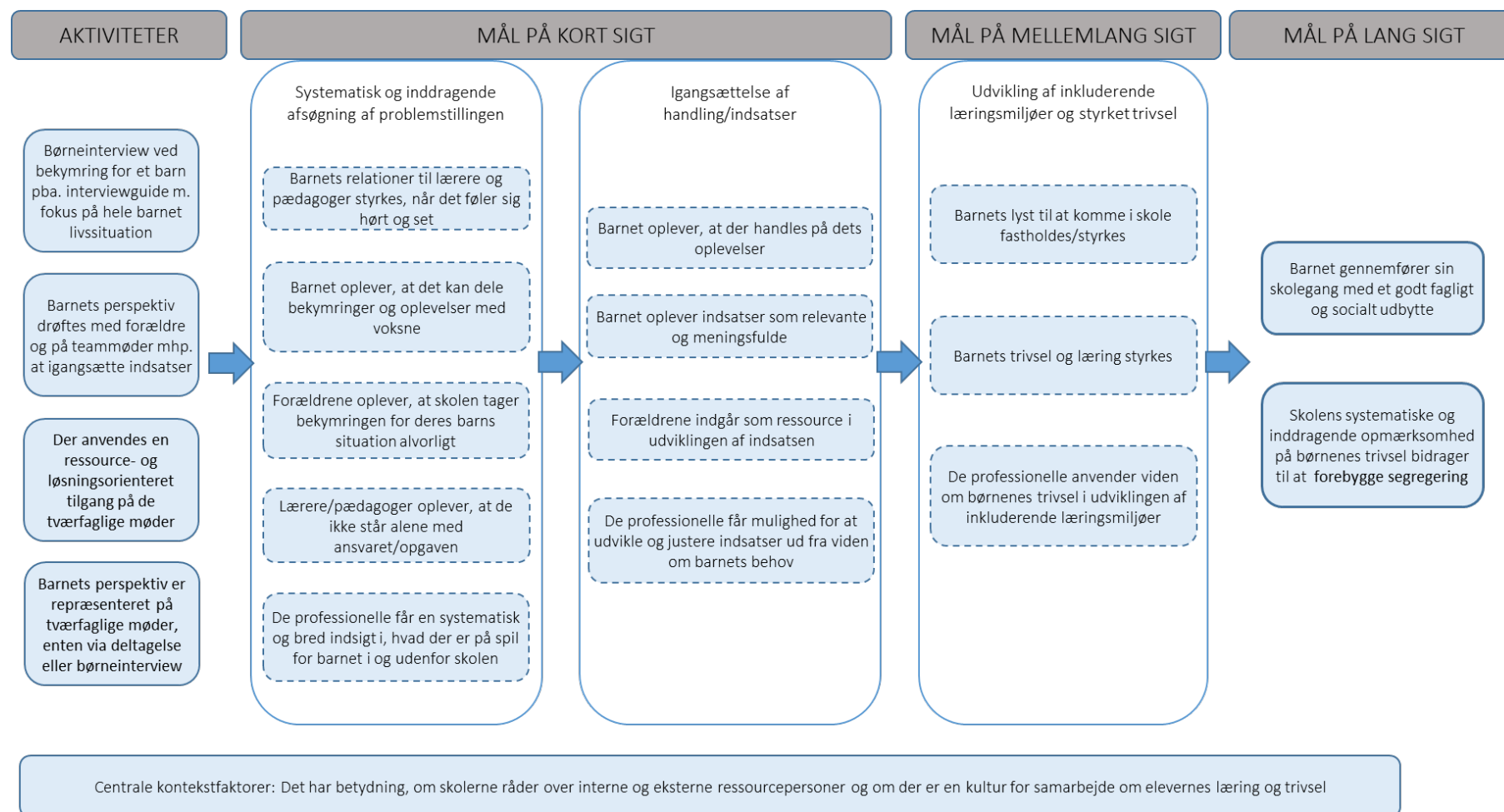
I det efterfølgende afsnit udfoldes det via indsatsens forandringsteori, hvordan ovenstående kernelementer forventes at lede til de ønskede virkninger på kort, mellemlangt og langt sigt.

3.4 Indsatsens forandringsteori

Som led i evalueringen har EVA udviklet en forandringsteori for Barnets Stemme. Hensigten er at eksplicitere de underliggende antagelser om, hvordan og hvorfor indsatsens kernelementer bidrager til de ønskede virkninger på kort, mellemlangt og langt sigt. Indsatsens kernelementer er repræsenteret i forandringsteorien via fire aktiviteter. Nedenstående figur 3.2 viser en visuel illustration af forandringsteorien.

FIGUR 3.1

Forandringsteori



Barnets Stemme består som tidligere nævnt af en række *centrale aktiviteter*. Det drejer sig dels om, at der gennemføres børneinterview med fokus på hele barnets livssituation, at viden om barnets perspektiv drøftes med forældre og i teamet med henblik på at igangsætte indsatser, der kan imødekomme problemstillingen, og at der anvendes en ressource og løsningsorienteret tilgang på de tværfaglige møder, hvor barnets perspektiv også er repræsenteret.

På kort sigt skal disse aktiviteter bidrage til to ting, dels til en systematisk og inddragende afsøgning af problemstillingen og dels til igangsættelse af handlinger og indsatser i og omkring undervisningen eller i familien.

Den systematiske og inddragende afsøgning af problemstillingen er væsentlig af flere årsager og for flere aktører:

- Den er væsentlig for barnet, fordi det oplever, at det kan dele bekymringer og oplevelser med de voksne, det føler sig hørt og set, og det medvirker samlet set til at styrke dets relationer til lærere og pædagoger. Dermed skabes der et godt fundament for et tillidsfuldt samarbejde.
- Den inddragende proces er også vigtig for forældrene, fordi de oplever, at skolen tager bekymringen for deres barn alvorligt, og fordi de oplever, at de kan bidrage med deres egne perspektiver på barnets situation.
- For skolens professionelle er processen afgørende, fordi den medfører, at de ikke kommer til at stå alene med ansvaret for barnets trivsel, og fordi de får en bred og systematisk indsigt i, hvad der er på spil for barnet.

På baggrund af denne afsøgning af problemstillingen *igangsættes handlinger og indsatser*. De indsatser, der sættes i gang, får en bedre kvalitet som konsekvens af den systematiske og inddragende proces, der er gået forud. Indsatserne betyder, at barnet oplever, at der handles på baggrund af dets oplevelser, og barnet oplever desuden indsatserne som relevante og meningsfulde, fordi de bygger på viden om barnets eget perspektiv. Forældrene får mulighed for at indgå som en ressource i udviklingen af indsatser, og det betyder, at forældrene bliver en aktiv medspiller i gennemførelsen af indsatserne. De professionelle får mulighed for at udvikle og løbende justere indsatserne på baggrund af viden om barnets perspektiv og dermed i et samarbejde med barnet og dets forældre.

Målet på mellemlangt sigt er dermed, at barnets lyst til at komme i skole fastholdes eller styrkes. Det sker, fordi barnet oplever de voksne som personer, man kan have tillid til, og som nogen, der hjælper med at løse konkrete udfordringer – store som små. Barnets trivsel og læring styrkes endvidere som konsekvens af de gennemførte indsatser. Barnets Stemme betyder desuden på skoleniveau, at de professionelle udvikler inkluderende læringsmiljøer gennem deres systematiske anvendelse af viden om børnenes trivsel og igangsættelse af konkrete indsatser i og omkring undervisningen.

På langt sigt betyder dette, at barnet gennemfører sin skolegang med et godt fagligt og social udbytte. På skoleniveau betyder indsatsen på langt sigt, at det bliver muligt at forebygge segregering af elever gennem den systematiske og inddragende opmærksomhed på børnenes trivsel.

Det er afgørende at være opmærksom på *indsatsens kontekst*. Barnets Stemme er ikke en indsats, der let lader sig afgrænse fra skolens øvrige arbejde med at udvikle inkluderende læringsmiljøer. Det betyder også, at kvaliteten af skolens generelle arbejde med inklusion samt skolens samarbejdskultur vil have en betydning for arbejdet med barnets stemme. Fx er det af afgørende betydning, at skolen råder over interne og eksterne ressourcepersoner, som kan understøtte og bidrage til arbejdet med at udvikle relevante indsatser på baggrund af viden om barnets perspektiv.

3.5 Variationer i arbejdet med Barnets Stemme

Evalueringen bygger som tidligere nævnt på data fra fire forskellige skoler. Alle fire skoler arbejder med indsatsens kerneelementer, men deres praksis varierer på en række punkter. Nedenfor præsenteres de variationer, der vedrører gennemførelse af børneinterview og afholdelse af tværfaglige møder.

Børneinterview

Hvor ofte

På Øster Farimagsgades Skole gennemføres ganske mange børneinterview. Lærere og pædagoger vurderer, at i gennemsnit 25 % af eleverne pr. klasse deltager i et børneinterview i løbet af et skoleår. Antallet af børneinterview varierer imidlertid ganske meget mellem klasserne. Ressourcepersoner fra skolen fortæller eksempelvis om en klasse, hvor der er gennemført tre børneinterview på et skoleår, og en anden klasse, hvor 16 elever har deltaget i børneinterview

På de tre andre skoler gennemføres væsentlig færre børneinterview sammenlignet med Øster Farimagsgades Skole. På en skole gennemføres ca. 30 børneinterview om året, på en anden skole gennemføres ca. 20 børneinterview om året, og på en tredje skole gennemføres ca. 10 børneinterview om året.⁶ En af årsagerne til det mindre omfang af børneinterview er blandt andet, at ledelserne på de tre skoler har besluttet, at det som udgangspunkt kun er skolernes interne resourcepersoner, der gennemfører interviewene. En anden årsag er, at interviewene i flere tilfælde først gennemføres, efter at der er afholdt et resourcecentermøde. Dette uddybes nedenfor.

Hvornår

På Øster Farimagsgades Skole gennemføres børneinterviewet efter en drøftelse af en bekymring for en elev i teamet. Lærere og pædagoger drøfter i teamet, om andre deler deres bekymring. Hvis der er tale om en bekymring, som flere kan genkende, gennemføres børneinterviewet umiddelbart efter.

På de øvrige tre skoler gennemføres også børneinterview ved bekymringer for eleverne, men ofte er bekymringen drøftet i skolens resourcecenter, før der gennemføres et børneinterview. På to af de tre skoler gennemføres det egentlige børneinterview i nogle tilfælde forud for resourcecentermødet og i andre tilfælde efter. På den tredje skole gennemføres børneinterviewet altid efter resourcecentermødet. I og med at børneinterviewet i flere tilfælde gennemføres efter resourcecentermødet på de tre skoler, har interviewet et knapt så forebyggende sigte som på Øster Farimagsgades Skole.

Hvordan

Det varierer, hvem der gennemfører interviewet på Øster Farimagsgades Skole, men det vil som oftest være en lærer eller pædagog, som er tæt på barnet i hverdagen.

På de tre andre skoler er det primært skolernes interne resourcepersoner, der gennemfører børneinterviewene. Når der opstår en bekymring for en elev på de tre skoler, vurderer teamet i første omgang, om det er en problematik, de selv kan afhjælpe ved at foretage justeringer af undervisningen. Hvis lærerne vurderer, at der er behov for yderligere indsats, kan bekymringen for eleven ta-

6 Skolerne har henholdsvis 445, 563 og 557 elever, så der er tale om en lille andel af eleverne.

ges op på et ressourcecentermøde. Forud for ressourcecentermødet udarbejder teamet et pædagogisk notat. I Københavns Kommune indeholder det pædagogiske notat blandt andet spørgsmålet: "Hvordan oplever eleven sin egen situation?". Udfyldelsen af det pædagogiske notat forudsætter således, at en af lærerne i teamet har talt med eleven om hans eller hendes situation. Teamet vurderer selv, hvordan samtalen med eleven skal foregå, men de kan finde inspiration i det pædagogiske notat, som indeholder et link til en interviewguide med en række spørgsmål, som kan bruges i en samtale med barnet. På de tre skoler i Område Indre By/Østerbro omtales denne interviewguide som en "light version" af den interviewguide, der bruges i det egentlige børneinterview.

De tværfaglige møder

Øster Farimagsgades Skole

På Øster Farimagsgades Skole er det primære mødeforum for arbejdet med Barnets Stemme handleplansmøderne. Skolen afholder også ressourcecentermøder. På ressourcecentermøderne kan man igangsætte indsætter, hvis de primært vedrører problemstillinger i et enkelt fag, fx med fokus på didaktik eller elevens relationer til læreren. Hvis problemstillingen er mere kompleks og går på tværs af fag, inviteres forældre og elev (eller én, der er talerør for børneperspektivet på baggrund af et børneinterview) til et handleplansmøde. Der afholdes handleplansmøder på denne skole hver uge. Alle interne og eksterne ressourcepersoner (skolepsykolog, tale-høre-pædagog og skolesocialrådgiver) har en fast reservation/spærring i deres kalender en fast eftermiddag hver uge. Mødet gennemføres med en klar struktur, som er opbygget ud fra metoden SOS.

De tre øvrige skoler

Det primære mødeforum for arbejdet med barnets Stemme på de øvrige skoler er ressourcecentermøderne. Praxis på de øvrige tre skoler varierer, med hensyn til hvor ofte ressourcecentermøderne afholdes. På en af skolerne afholdes ressourcecentermødet ugentligt, mens det på de to andre skoler afholdes en gang hver anden uge. På mødet deltager typisk en ledelsesrepræsentant, skolepsykolog, skolesocialrådgiver, tale-høre-konsulent samt en eller flere af skolens interne ressourcepersoner, fx skolens akt-lærer og inklusionspædagog. I nogle tilfælde deltager skolens sundhedsplejerske også.

Ressourcecentermøderne er både et koordineringsforum i forbindelse med igangværende sager og et forum, hvor lærere kan deltage og bringe nye sager op, når der er en bekymring for en elev. Når en ny bekymring drøftes på ressourcecentermødet, har lærerne forud for mødet sendt det pædagogiske notat til ressourcecenteret. Mødernes struktur er opbygget efter metoden SOS og ledes i nogle tilfælde af en ledelsesrepræsentant og i andre tilfælde af skolesocialrådgiveren, som har stor erfaring med metoden.

Når der er gennemført et børneinterview, drøftes disse på ressourcecentermøder, hvor forældrene inviteres til at deltage. I nogle tilfælde deltager eleverne også på møderne, men oftest er det en voksen, der repræsenterer elevens perspektiv på baggrund af børneinterviewet. Møderne har fokus på at afdække problemstillingen fra forskellige perspektiver samt udvikle og igangsætte konkrete indsætter, der kan afhjælpe problemstillingen.

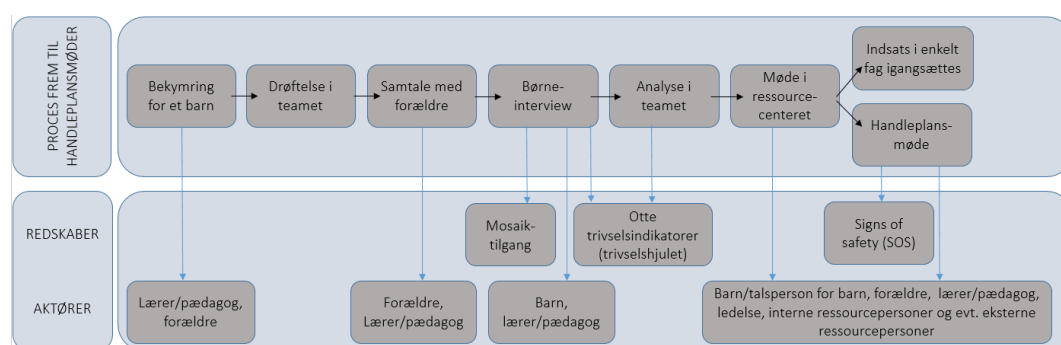
3.6 Sådan kan arbejdet med Barnets Stemme tilrettelægges.

Nedenstående figur viser en visualisering af arbejdsgange og af de enkelte aktiviteter, som kan gennemføres, fra der opstår en bekymring for en elev, til der igangsættes en indsats, der er tilrettelagt ud fra elevens behov. Centrale aktører i udførelsen af Barnets Stemme og brugen af redskaber er ligeledes visualiseret i figuren. Figur 3.3 og figur 3.4 samt beskrivelsen af arbejdsgange bygger på den praksis, der er udviklet på Øster Farimagsgades Skole.

FIGUR 3.2

Indsatsens forløb frem til et eventuelt handleplansmøde (Øster Farimagsgades Skole)

Del 1



Nedenfor er de enkelte aktiviteter i Barnets Stemme beskrevet:

- **En bekymring:** Et forløb starter med, at lærere eller pædagoger oplever, at der er en konkret udfordring eller bekymring for en elev. Det kan fx være situationer, hvor der er nogle handlinger hos eleven, som ikke er forventet adfærd.
- **Drøftelse i teamet:** Lærere og pædagoger drøfter derefter i klasse- eller årgangsteamet, om andre deler deres oplevelser, dvs. om der er en fælles bekymring, og om det er en enkeltstående episode.
- **Samtale med forældre:** Hvis man vælger at gå videre med den indledende bekymring, er næste skridt at tage en samtale med elevens forældre.
- **Gennemførelse af et børneinterview:** Børneinterviewet er som tidligere nævnt baseret på en interviewguide, der tager udgangspunkt i de otte trivselsindikatorer. På baggrund af børneinterviewet skriver lærere og pædagoger noter, som opbevares i sikre mapper. Hvis der er noget, som ikke må vises til bestemte personer, noteres det i dokumentet.
- **Analyse i teamet ved hjælp af trivselshjulet:** Klasse- eller årgangsteamet mødes derefter og analyserer problemstillingen ud fra otte trivselsindikatorer. Når teamet har beskrevet problemstillingen ved hjælp af trivselshjulet, kan teamet henvende sig til skolens ressourcecenter.
- **Møde i ressourcecentret:** Hvis ressourcecenteret vurderer, at der primært er behov for en indsats i et enkelt fag, fx med fokus på didaktik eller elevens relationer til læreren, kan man dernæst igangsætte indsatsen i et samarbejde med lærere, pædagoger og forældre. Hvis problemstillingen er mere kompleks og går på tværs af fag, inviteres forældre og elev (eller én, der er talerør for børneperspektivet på baggrund af et børneinterview) til et handleplansmøde.
- **Handleplansmøde (tværfagligt møde):** Handleplansmøder afholdes ofte efter et længere forløb, hvor der har været afprøvet forskellige indsatser af teamet selv og med inddragelse af ressourcecentret. Der er dog også tilfælde, hvor der hurtigt indkaldes til et handleplansmøde.

Handleplansmøder

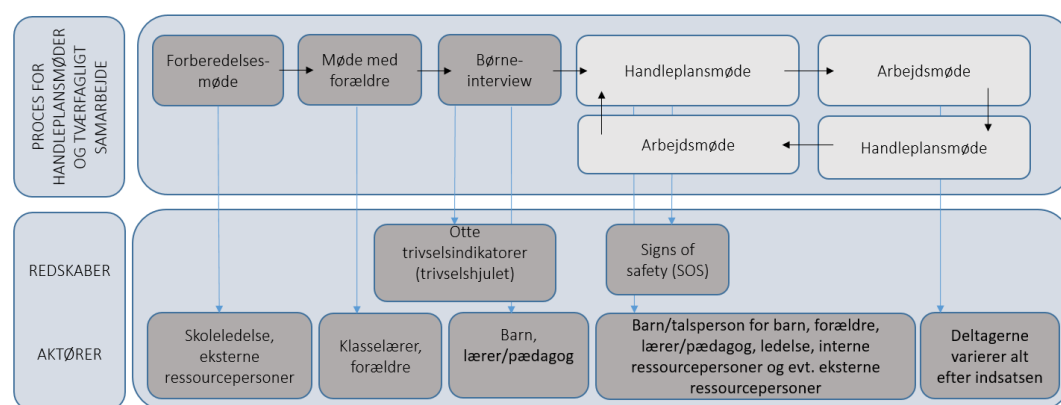
- **Tidspunkt:** Der afholdes handleplansmøder på denne skolen hver uge. Alle interne og eksterne ressourcepersoner (skolepsykolog, tale-hørepædagog og skolesocialrådgiver) har en fast reservation i deres kalender en fast eftermiddag hver uge, så de har mulighed for at deltage. Lærernes forberedelsestid ligger på samme tidspunkt, så de også kan indkaldes. Der afsættes 50 min. til hvert handleplansmøde.
- **Deltagere:** I møderne deltager elevens klasselærer, primærpædagogen fra fritidstilbuddet (klub eller fritidshjem), relevante interne vejledere på skolen, skolepsykolog, sundhedsplejerske, skolesocialrådgiver, eleven, forældrene og skoleledelsesrepræsentanten. Kun få elever deltager i de store handleplansmøder. Deres perspektiver bliver i stedet repræsenteret af en lærer eller pædagog, som umiddelbart inden mødet har afholdt et børneinterview.
- **Form:** På handleplansmøderne er der fokus på at nå frem til konkrete handlinger, som kan sættes i gang med det samme. Mødet gennemføres med en klar struktur, som er opbygget ud fra metoden SOS. Denne metode indebærer, at der er fokus på tre spørgsmål: Hvad er vi bekymrede for? Hvad fungerer godt for barnet? Hvad skal der ske (ønsker og aftaler)? De tre spørgsmål er synlige undervejs på mødet, og på en tavle noterer en af deltagerne under hvert punkt, så alle kan følge med. Desuden tager en anden deltager undervejs referat, som vises på en skærm i lokalet og sendes til forældrene, når mødet afsluttes.
- **Handleplan:** På baggrund af mødet udvikles en handleplan med de konkrete mål, som de forskellige parter har formuleret i fællesskab.

Handleplansmøderne står ikke alene. De suppleres med en række andre møder, som afholdes henholdsvis før og efter handleplansmøderne. De vigtigste er visualiseret i nedenstående figur:

FIGUR 3.3

Proces for handleplansmøder (Øster Farimagsgades Skole)

Del 2



Nedenfor er de enkelte aktiviteter i den ovenstående figur beskrevet:

- **Forberedelsesmøder med eksterne ressourcepersoner:** Skoleledelsen holder møde med de eksterne samarbejdspartnere forud for handleplansmøderne. Her drøftes nye henvendelser fra klasse- eller årgangsteam, og det vurderes, om der skal indkaldes til et handleplansmøde.

- **Møde med forældre:** Det er vigtigt, at forældrene er forberedte på, hvad der skal ske på handleplansmøderne. Derfor holder elevens klasselærer et møde med dem, hvor det forklares, hvad handleplansmødet går ud på, og hvordan det vil forløbe.
- **Børneinterview:** I børneinterviewet drøfter læreren/pædagogen med eleven, hvad der skal ske på handleplansmødet. Læreren/pædagogen drøfter med eleven, hvad vedkommende skal sige på mødet, og aftaler også, om der er noget, som læreren og pædagogen ikke skal sige.
- **Børneplanlægningsmødet:** Dette møde afholdes inden for en uge efter handleplansmødet med henblik på at formidle til eleven, hvad der er aftalt på handleplansmødet. På mødet deltager forældre, elev, skoleledelse og klasselærer/pædagog. Deltagerne har en åben dialog med eleven om de mål, som er sat, for at kunne vurdere, om de er brugbare og kan gennemføres. Der tages et billede af det team, som eleven skal samarbejde med.
- **Løbende arbejds møder:** Imellem handleplansmøderne, som afholdes hver tredje måned, afholdes der arbejds møder for en mindre gruppe af deltagere, som er involveret i det konkrete forløb. Ofte deltager eleven og forældrene i disse møder.

4 Erfaringer med Barnets Stemme

I dette kapitel sættes fokus på erfaringer fra arbejdet med Barnets Stemme. Gennem eksempler fra skolerne illustreres det først i kapitlet, hvilke typer af trivselsudfordringer som Barnets Stemme vurderes at være særlig velegnet til. Kapitlet belyser dernæst, hvilke resultater indsatsen bidrager til på kort sigt i forhold til en systematisk og inddragende afsøgning af problemstillingen og igangsættelse af relevante handlinger/indsatser. Kapitlet forholder sig også til det mere langsigtede mål med indsatsen, som er at sikre, at børnene kan gennemføre deres skolegang med et godt fagligt og socialt udbytte.

Som nævnt i forrige kapitel arbejder alle fire skoler med kerneelementerne i barnets Stemme. Der er forskelle på skolerne, især i forhold til hvor ofte der gennemføres børneinterview. Alle fire skoler har dog erfaringer med indsatsen og kan dermed bidrage med viden om, hvad Barnets Stemme kan bidrage til. I kapitlet her afrapporteres således samlet på erfaringerne fra Øster Farimagsgades Skole og de tre andre skoler.

Kapitlets analyser er baseret på interview med elever, forældre, lærere, pædagoger, ledere og interne og eksterne ressourcepersoner.

4.1 Barnets Stemme som forebyggende indsats og som led i længerevarende forløb

Barnets Stemme anvendes i det forebyggende trivselsarbejde på skolerne, hvor den er målrettet børn, som ikke er visiteret til specialundervisning, men som følges tæt i en kortere eller længerevarende periode på grund af forskellige typer af udfordringer relateret til deres trivsel og læring. Indsatsen anvendes også i længerevarende forløb, hvor elever bliver visiteret til specialundervisning eller anden specialpædagogisk støtte, og hvor der er igangsat tværfagligt samarbejde.

4.1.1 Barnets Stemme som forebyggende indsats

Barnets Stemme-forløb igangsættes, når lærere og pædagoger iagttager tegn på mistrivsel. Tegnene knytter sig ofte til ændringer i elevernes adfærd – det kan fx være en elev, der trækker sig fra relationerne, ikke deltager i undervisningen eller hyppigt kommer i konflikter. Lærere og pædagoger vurderer, at børneinterviewet bliver relevant, når de iagttager ked-af-det-hed, aggressiv adfærd eller mærker, at kontakten til barnet forsvinder. Lærere og pædagoger kan også vælge at igangsætte et forløb på baggrund af forældre, der henvender sig med en bekymring eller på baggrund af konkrete ytringer fra børnene. Det kan fx være en elev, som efter en ferie fortæller, at vedkommende har det dårligt og er holdt op med at spise, en elev, som omtaler sig selv som ”en dårlig person, der bare burde dø”, eller en elev, der fortæller om vold i hjemmet.

Når lærere og pædagoger iagttager mistrivsel, er det nødvendigt at tale med børnene om det for at kunne afdække, hvad der ligger bag. Hvis en elev fx kommer i konflikter i alle frikvartererne, så er det, fordi eleven reagerer på et eller andet, og her anvendes børneinterviewet for at finde ud af, hvad der ligger bag. Børneinterviewet bliver altså brugt som en del af et opklaringsarbejde, hvor lærere og pædagoger kan nærme sig en forståelse af, hvad problemstillingen handler om. Som beskrevet i kapitlet ovenfor er der forskel på, hvor hurtigt børneinterviewet igangsættes på tværs af skolerne. På Øster Farimagsgades Skole igangsættes interviewet altid, så snart der opstår en bekymring for et barn, mens det på de tre andre skoler ofte gennemføres efter det første ressourcecentermøde. Typerne af bekymringer, der igangsætter et forløb, er dog ens på tværs af skolerne.

Trivselsproblemstillingerne, der igangsætter forløb, kan fordeles i to kategorier: børn på kanten af børnefællesskaberne og problemstillinger i familierne. De to kategorier kan naturligvis være overlappende.

Børn på kanten af fællesskaberne

Barnets stemme anvendes, når lærere, pædagoger eller forældre observerer børn, som har svært ved at deltage i skolens sociale fællesskaber. Disse elever er, som lærere og pædagoger formulerer det, på kanten af fællesskaberne, og det kan fx være, fordi et barn har svært ved at forstå de sociale koder, eller fordi et barn er udsat for begyndende mobning. Interviewpersonerne vurderer, at indsatsen er meget velegnet til den form for trivselsproblemstillinger. En ekstern ressourceperson uddyber denne pointe på følgende måde:



Når man lykkes bedst, er det, fordi lærere og pædagoger får øje på nogle børn, der er lidt ude på kanten af et børnefællesskab. Når der er noget samhørighed, der er ved at smuldre, så er det med at få interviewet barnet hurtigt og få involveret dets forældre, pædagoger og lærere hurtigt. Det kan virkelig gøre en forskel, fordi barnet går tit med det selv og tænker: "Der er ingen, der kan lide mig". De bliver ved med at kæmpe for en plads i de sociale fællesskaber. Men der har man faktisk brug for nogle voksne indimellem, der lige kan fjerne et par sten. Det er der, jeg synes, vi lykkes allerbedst. Og forældrene får øje på, at når du ikke vil afsted om morgenen, så er det ikke sikkert, at det handler om, at barnet savner mor, så er det faktisk, fordi barnet skal over til noget, der er svært, og som kræver noget ekstra af barnet. Der er det super velegnet.

Ekstern ressourceperson

Barnets Stemmer ser altså ud til at have en styrke i forhold til at tage hånd om de børn, der kæmper med at finde en plads i børnefællesskabet. I boksen nedenfor er der eksempler på denne type af trivselsudfordringer.

Eksempler på bekymringer for børn, som er på kanten af børnefællesskaberne

- **Hvis et barn ikke har lyst til at holde frikvarter i gården.** I en 3. klasse observerer lærerne, at en af klassens elever ikke vil holde frikvarter i gården sammen med de andre elever. Klassens lærere beslutter at gennemføre et børneinterview. Her lærer lærerne, at drengen har svært ved at være sammen med mange børn på en gang, og at han derfor trækker sig fra fæl-

lesskabet i frikvartererne. Efter interviewet får eleven mulighed for at holde frikvarter på skolens bibliotek i en periode, og lærerne støtter derefter gradvist eleven i at være sammen med de andre børn i frikvartererne.

- **Hvis en elev kommer i klemme i klassefællesskabet.** I 5. klasse observerer lærerteamet tegn på mistrivsel hos en elev. Da der gennemføres et børneinterview, lærer lærerne, at pigen er kommet i klemme i pigefællesskabet i klassen, og at der er forskellige former for ekskluderende adfærd i pigegruppen. En del af dette udspiller sig dog uden for klassen/skolen, så eksklusionen er ikke synlig for lærerne i skoletiden. Teamet beslutter på den baggrund at gennemføre en måling på klasstrivsel.dk, og data herfra bekræfter pigens oplevelse. Efterfølgende gennemføres der interview med klassens elever, og der afholdes møde med pigens forældre. Skolens inklusionspædagoger gennemfører ligeledes en indsats i klassen og samarbejder med lærerne, om lærernes blinde pletter. I dette tilfælde bliver børneinterviewet altså et udgangspunkt for en større indsats, der vedrører hele klassen.
- **Hvis en elev har mange sammenstød med de andre elever.** I 2. klasse er lærerne opmærksomme på en elev, der ofte har sammenstød med de andre elever. Eleven er højtbegavet, men lærerne oplever, at han har svært ved at indgå i de sociale relationer. Igennem børneinterviewet får lærerne øje på, at eleven hjælper mange af de fagligt svage elever, når han kan. Samtidig viser interviewet, at eleven har dårligt selvværd og kommer i konflikter med sine klassekammerater i situationer, hvor han ikke føler, han kan hjælpe dem. Børneinterviewet og et efterfølgende møde med forældrene giver lærerne flere nuancer på de handlinger, som de ser i klasserummet, og de kan efterfølgende begynde at arbejde med elevens selvværd og selvbillede.

Problemstillinger i familierne

Problemstillinger kan også handle om familierne og problemstillinger i hjemmet. Her er trivsels-hjulet, som børneinterviewguiden er baseret på, velegnet, fordi det sikrer, at man kommer hele vejen rundt om en bekymring for et barn og har mulighed for at afdække barnets oplevelser både i hjemmet og i skolen.

Ved bekymringer, der bunder i problemstillinger i familien, er graden af bekymringen afgørende. I nogle tilfælde giver børneinterviewet anledning til en drøftelse med forældrene, hvor lærere og pædagoger kan videreformidle barnets eget perspektiv. Det kan fx være, hvis en elev oplever meget stressende morgenritualer og manglende morgenmad og derfor får en dårlig start på dagen. Andre gange kan der være mere alvorlige problemstillinger på spil i familierne, og her kan det blive nødvendigt at lave en underretning. Eksempler på denne type af problemstillinger kan ses i boksen herunder.

Eksempler på bekymringer for børn, der bunder i problemstillinger i familierne

- **Hvis en elev kommer i mange konflikter i skolen.** I en 4. klasse oplever lærerne, at en af eleverne ofte kommer i konflikt med de andre elever i klassen. Skolens inklusionspædagog gennemfører et børneinterview med eleven, som fortæller, at han føler sig uretfærdig behandlet derhjemme. Drengen oplever, at hans mor skælder meget ud, og at det altid går ud over ham, mens hans lillesøster ikke får skæld ud. Efterfølgende afholder skolen et møde med forældrene, som tager drengens oplevelse meget alvorligt og spørger om råd til, hvordan de bedre kan inddrage barnet derhjemme.
- **Hvis en elev begynder at udvise tegn på tristhed.** I 7. klasse oplever lærerne en ændring hos en af klassens drenge. Han virker tit trist, når han er i skolen. Også derhjemme er forældrene hver især bekymrede for drengens trivsel. Han virker ikke glad og foretrækker i mange tilfælde at være alene på sit værelse – både hjemme hos mor og hjemme hos far. I andre tilfælde ville lærere og forældre måske have tilskrevet adfældsændringen til teenageårene, men fordi moderen har en historie med depressioner, bliver forældrene bekymrede for, om drengen er ved at udvikle en depression. Igennem børneinterviewet bliver det tydeligt, at eleven mest af alt har behov for at snakke om den depression, han i nogle perioder oplever, at hans mor har. Dette videreformidles efter aftale med drengen til hans forældre, som tager initiativ til, at drengen kommer i et tilbud, hvor kan løbende kan tale om, hvad der er svært.
- **Hvis en elev viser stigende grad af mistrivsel efter skolestart.** På en af skolerne starter en elev i 2. klasse. I løbet af et par måneder begynder klasseteamet i stigende grad at se tegn på mistrivsel hos hende. Derfor beslutter de at lave et børneinterview. I interviewet fortæller pigen, at hun bliver slået derhjemme, at de sjældent spiser måltider sammen i familien, og at hun ikke må komme udenfor og lave noget i weekenderne. Skolens bekymring for pigen stiger på baggrund af interviewet, og de laver en underretning.
- **Hvis en elev er vred i undervisningen.** Lærerne i 1. klasse er opmærksomme på en elev. Han er ofte vred i timerne, smider med bøgerne og kan ikke honorere ikke de krav, der er i undervisningen. Efter at have drøftet det med elevens mor laver skolens inklusionspædagog et børneinterview med eleven. Børneinterviewet underbygger, at eleven er meget vred, men eleven taler ikke meget, og der kommer derfor ikke meget mere viden ud af interviewet. I klassen forsøger lærerne med en indsats, hvor eleven fx får mulighed for at ringe til sin mor, når han står i situationer, han har svært ved at håndtere. Indsatsen kører i et par måneder frem til sommerferien, og det går bedre med drengen. Da han kommer tilbage til skolen efter sommerferien, er situationen dog tilbage ved start, og drengen virker igen meget vred. Efter et par uger fortæller han sin klasselærer, at han bliver slået derhjemme, og lærerne beslutter derfor at lave endnu et børneinterview, hvor han igen fortæller, at han bliver slået derhjemme. Herefter sætter skolen gang i en indsats. Forældrene indkaldes til møder, og der laves børneinterview med drengens andre søskende.

4.1.2 Barnets Stemme som led i specialundervisning eller anden specialpædagogisk støtte

Barnets Stemme anvendes også i de mere langvarige forløb, hvor elever bliver visiteret til specialundervisning eller anden specialpædagogisk støtte, og hvor der er igangsat tværfagligt samarbejde

med Faglig Støttefunktion/PPR eller socialforvaltning. I Københavns Kommune anvendes BUF-flex- og Skole-flex-ordninger på skolerne. I disse tilbud afsættes ressourcer til at støtte elever, som er i målgruppen for et specialiseret undervisningstilbud og evt. dagbehandling, men som vurderes at have gavn af at forblive i almenundervisningen med ekstra støtte. Der gennemføres også børneinterview med de elever, der allerede indgår i disse forløb, med henblik på løbende at inddrage deres perspektiver i gennemførelsen af indsatser og tilrettelæggelse af støtte i undervisningen. Eksempler på sådanne forløb kan ses i boksen nedenfor.

Eksempler på forløb, hvor elever er eller bliver visiteret til specialundervisning eller anden specialpædagogisk støtte

- **Løbende fokus på barnets eget perspektiv:** I en 1. klasse bliver en af lærerne bekymret for en elev. Hun har set ham lege i fritidshjemmet og bemærker, at han midt imellem legende børn altid sidder alene og stabler klodser. Drengen er ikke opmærksom på de andre børn, men har altid fuldt fokus på sine egne aktiviteter. Desuden oplever hun, at han har svært ved at håndtere situationer i klassen, hvor regler ikke følges. Et udredningsforløb, hvor der blandt andet laves børneinterview, ender med en diagnose. Efter diagnosen designer skolen en støtte til drengen, der blandt andet indeholder samtaler med skolens inklusionspædagog en gang hver anden uge. Gennem samtalerne sætter drengen ord på, hvordan han oplever skolen, og hvilke situationer han har svært ved. Han får redskaber til at håndtere svære situationer, ligesom lærerne også løbende bliver opmærksomme på, hvilke situationer i klassen drengen har svært ved. Drengens egne oplevelser er løbende i fokus, når der holdes møder mellem skole og forældre.
- **Barnets perspektiv er repræsenteret på de tværfaglige møder:** I en 9. klasse går en elev, som har en medfødt hjerneskade. Han har gået på skolen hele sin skolegang. Han fungerer godt i klassen og har venner, men har indlæringsvanskeligheder. I løbet af drengens skolegang har lærerne arbejdet med Barnets Stemme. Det har blandt andet betydet, at drengens perspektiv har været repræsenteret via hans støtteperson, når der er blevet afholdt tværfaglige møder og møder med forældrene. Inddragelse af drengens eget perspektiv har løbende givet skole og forældre et bedre udgangspunkt at drøfte forløbet og deres bekymringer ud fra.

4.2 Resultater

I indsatsens forandringsteori er målene for indsatsen fordelt på kort, mellemlangt og langt sigt. I nærværende afsnit afrapporteres de resultater, skolerne oplever på baggrund af deres arbejde med Barnets Stemme. Afsnittet er bygget op, så det følger samme logik som forandringsteorien og resultaterne afrapporteres i to afsnit: resultater på kort sigt og resultater på mellemlangt og langt sigt.

4.2.1 Resultater på kort sigt

På tværs af de fire skoler kan identificeres resultater af arbejdet med Barnets Stemme på kort sigt. Der er både tale om resultater, som knytter sig til første led i processen, nemlig den systematiske

og inddragende afsøgning af problemstillingen, og resultater, som knytter sig til de handlinger/indsatser, som skolen har igangsat for at løse problemstillingen. Disse resultater præsenteres i de efterfølgende afsnit på elevniveau, på forældreniveau og på skoleniveau.

Børn oplever at blive set og hørt igennem interview og igangsættelse af handlinger

Interview med elever, forældre og lærere og pædagoger peger samlet set på, at når skolerne arbejder systematisk med at inddrage elevernes perspektiver igennem fx børneinterview, oplever eleverne, 1) at de kan dele deres bekymringer og oplevelser med de voksne, og 2) at de føler sig hørt og set og på den baggrund udvikler tillidsfulde relationer til de voksne i skolen. Når der herefter igangsættes handlinger eller indsatser på baggrund af blandt andet børneinterviewet, oplever børnene, at handlingerne er relevante og meningsfulde, fordi de netop tager udgangspunkt i deres oplevelser.

Når skolerne arbejder systematisk med at inddrage elevperspektiver, skabes et miljø, hvor eleverne ved, at de kan dele deres oplevelser med de voksne. I nogle tilfælde kan selve afholdelsen af børneinterviewet give gode resultater. Dels styrker det ofte relationen mellem voksne og elever, og dels kan eleven i nogle tilfælde pege på problemstillinger i undervisningen, som lærere og pædagoger med det samme kan gå i gang med at forandre. Hvis eleven fx siger: "Jeg får altid skældud", kan teamet sætte konkrete handlinger i gang og reflektere over, hvorvidt teamet faktisk skælder meget ud på den pågældende elev. Både lærere og ressourcepersoner på skolerne har erfaringer med, at både elever og voksne kan ændre adfærd og perspektiver på samværet bare ved at have afholdt et enkelt interview, fordi oplevelsen af at få mulighed for at lette deres hjerte og blive hørt og mødt på en ny måde, får eleven til at blomstre op.

I nogle tilfælde er det meget enkle løsninger, som lærere og pædagoger finder i samarbejde med eleven, og både professionelle og elever vurderer på den baggrund, at børneinterviewene kan forebygge, at udfordringerne vokser i omfang. Fx udtrykker en elev fra 5. klasse:



Nogle gange har børn brug for en helt speciel hjælp. Men lærerne ved ikke, hvad de skal hjælpe med, hvis de ikke har lyttet ordentligt. Og så kan børnene måske få det værre.

Elev

I forbindelse med en tidligere undersøgelse af Barnets Stemme har EVA også gennemført elevinterview.⁷ Også her giver de interviewede elever udtryk for, at de forstår Barnets Stemme som en tilgang, hvor de voksne taler med børnene, viser interesse for børnenes trivsel og finder løsninger, så børnene får det bedre i skolen. Både elever repræsenteret i den tidligere undersøgelse og i den aktuelle evaluering oplever eksempelvis, at de har fået hjælp til at fortælle resten af klassen om de problemer, de slås med, og til at udvikle strategier, som kan hjælpe dem til at finde ro eller trække sig fra vanskelige situationer, fx i forbindelse med konflikter. En pige forklarer, at lærerne prøver at forstå eleverne og lære dem at kende gennem børneinterviewene:



Ja, jeg ved godt, hvad det betyder [Barnets Stemme]. Det betyder, at lærerne de prøver at tale med barnet, og så prøver de at se, hvordan det har det i skolen, og så kommer der nogle forskellige spørgsmål. Der er fx et spørgsmål: "Hvordan har du det derhjemme?", eller "Passer nogen godt på dig i frikvartererne?" og sådan noget. Så lærerne kan prøve at lære barnet bedre at kende.

Elev

7 EVA (2021): *Opfølgning på inklusionseftersynet. En erfaringsopsamling.*

I gennem børneinterviewet får skolen en udfoldet viden om barnets oplevelser og situation. Børneinterviewet har en fast ramme og sikrer, at der spørges ind til alle elementer i barnet liv, også arealer uden for skolen. I den forbindelse fortæller en elev, at det kan være rart, at lærerne interesserer sig for, hvad der sker derhjemme, så man ikke skal gå rundt med det helt alene:



Det er lidt rart, at man har fået snakket om det, så man ikke bare går med det inde i sig selv, hvis der nu er et eller andet derhjemme, der er lidt svært at snakke om med nogle af vennerne. Jeg synes, at det er meget rart, at man kan snakke med dem om det. Og fx hvis nu der er nogle, der har drillet mig eller et eller andet, eller nogle andre for den sags skyld, så at man kan sige det til dem, og så de sagde det videre og sagde, at det er ikke okay eller et eller andet. Det synes jeg er meget rart, at man har nogle samtaler. Eller hvis man har det lidt svært derhjemme.

Elev

Det fremgår altså af de gennemførte elevinterview, at eleverne oplever børneinterviewene som en interesse fra deres lærere. Perspektiver fra interview med de professionelle understøtter dette og peger blandt andet på, at Barnets Stemme giver eleverne en oplevelse af at blive set. Når en lærer fx lægger mærke til, at eleven altid er alene i frikvarteret og spørger ind til dette, understøtter det en oplevelse hos eleverne af, at det pædagogiske personale i skolen er der for at hjælpe dem og har et ønske om at lære dem at kende.

Det er et kerneelement i Barnets Stemme, at der handles på den viden, som kommer fra børneinterviewene. Professionelle på skolerne samt forældre forklarer i den forbindelse, at børnene får et større ejerskab og en følelse af at være medaktør i løsninger af problemer, når de kan genkende deres forståelse af problematikken i den måde, en indsats er designet. Forældre vurderer, at barnet dermed får en mere aktiv rolle i de indsatser, der igangsættes. En forælder uddyber denne vurdering:



Det giver også noget, i forhold til at de [børnene] ved, at der var de der udfordringer, men med lidt hjælp ude fra, så kan jeg faktisk godt løse det. Der var de her udfordringer, men det var faktisk mig, der løste det.

Forælder

Derudover peges der blandt de professionelle på vigtigheden af, at lærere og pædagoger er "hands on" med barnet i løbet af hele forløbet, så barnet er bekendt med de forskellige skridt i processen og fx ved, at lærere og pædagoger mødes med barnets forældre, og også hvilke handlinger der aftales på møderne.

Forældre oplever, at skolen handler på bekymringer for deres barn, og at de indgår som ressource i udviklingen af handlingen

Barnets Stemme kan også have en positiv betydning for forældrenes oplevelse af skolernes håndtering af bekymringer for deres børn og for samarbejdet mellem skole og forældre.

På tværs af de interviewede forældre er holdningen til Barnets Stemme og børneinterviewet positiv. Særligt to perspektiver træder frem fra forældreinterviewene:

- Systematikken i Barnets Stemme sikrer, at skolen agerer hurtigt, når et barn er i mistrivsel.
- Barnets Stemme sikrer, at alle parter lytter til hinanden og arbejder med det samme mål for øje.

Det er en grundlæggende værdi i Barnets Stemme, at barnet er ekspert i sit eget liv og derfor skal høres, når der opstår bekymringer. I indsatsen ligger også en grundlæggende præmis om, at både forældre og skole vil barnets bedste. På møder mellem forældre og skole skabes en situation, hvor skole og forældre kan tale om bekymringen med barnets bedste for øje – enten fordi barnet selv deltager ved mødet, eller fordi barnets perspektiv er repræsenteret på mødet igennem børneinterviewet. Skolerne understreger, at faciliteringen af møderne med forældre og evt. eksterne ressourcepersoner er et vigtigt element i deres arbejde med Barnets Stemme. Ofte anvendes metoden SOS som struktur for møderne, da metoden er god til at sikre, at alle parter synspunkter vægtes ligeværdigt og bliver hørt. En forælder understreger i citatet nedenfor, at møderne opleves som inddragende:



Jeg synes, at vi er blevet inddraget og lyttet til rigtig meget. Vi er blevet taget seriøse i det, vi fortæller, og det har jo været os, der skulle beslutte, om man skulle udrede.

Forælder

Når forældrene føler sig hørt og oplever, at deres barn bliver hørt og forstået, skabes grobund for et godt samarbejde.

Et fælles udgangspunkt i barnets oplevelse af problemstillingen

I arbejdet med Barnets Stemme skal skolerne både sikre tryghed hos barnet og hos familierne. Tryghed hos familierne falder her i to kategorier. Dels skal forældrene føle sig trygge ved, at skolen arbejder for at hjælpe deres barn, og dels skal forældrene føle sig trygge ved den måde, oplysninger om deres familier behandles på af skolen. I børneinterviewet er familielivet og andre arenaer af barnets liv uden for skolen nemlig i fokus. Der spørges her ind til alle aspekter i barnets liv, og i nogle tilfælde kommer der derfor problemstillinger frem, som ikke hører hjemme i skole eller i fritidshjem, men som hører hjemme i hjemmet. Ved det efterfølgende møde italesættes disse problematikker over for forældrene på en måde, der er tro mod barnets udtalelser, og forældrene skal derfor føle sig trygge ved at lade skolens professionelle komme ind i den del af deres barns liv.

Der er også tilfælde, hvor mere alvorlige problematikker i hjemmet kommer frem via børneinterviewene. Det kan fx dreje sig om, hvordan psykisk sygdom hos en forælder påvirker barnet, hvordan barnet påvirkes af en hård og langvarig skilsmisse mellem forældrene, eller hvordan det påvirker barnet, at der er to meget forskellige rytmer og regelsæt henholdsvis hjemme hos mor og hjemme hos far. I tilfælde hvor barnets stemme fokuserer på svære problemstillinger i hjemmet, kan børneinterviewet dels give skole og hjem et konkret fælles tredje at mødes om og arbejde ud fra, og dels kan det give skilte forældre noget at mødes om. Børneinterviewet tilbyder en situation, hvor skole og forældre sammen forholder sig til, hvad barnet helt konkret fortæller, og derfor min-des de om, at de mødes om barnet og hans eller hendes oplevelser og velbefindende, fremfor at fortabe sig i forskellige opfattelser af problemet.

Bevægelsen fra afsøgning af problem til handling er nødvendig

For at Barnets Stemme kan fungere, kræver det, at skolen har for øje, at processen skal bevæge sig fra afsøgning af problemstilling til igangsættelse af handling. Der er da også forældre, der peger på, at børneinterviewet netop er blevet brugt til hurtigt at igangsætte indsatser, og som vurderer, at

disse indsatser har haft positiv betydning for barnets trivsel. Der er dog også forældre, som ikke oplever, at der i tilstrækkelig grad er blevet handlet på baggrund af børneinterviewet. Dette understreges blandt andet i et forældreinterview, hvor en forælder beskriver en oplevelse af, at hendes barn blev glemt, netop fordi der fra skolens side ikke blev igangsat handlinger på baggrund af den viden, der kom frem ved børneinterviewet. I stedet oplevede forældrene, at de selv måtte igangsætte psykologisk behandling af deres barn.

De professionelle får en systematisk og bred indsigt om barnet, som de kan udvikle indsatser på baggrund af

I gennem børneinterview og møder med forældre får de professionelle en systematisk og bred indsigt i, hvad der er på spil for barnet i og uden for skolen. I interviewene udtrykker skolernes professionelle, at børneinterviewene giver dem et indblik i, hvilke elementer i skolen eller i andre arenaer af barnets liv, der spænder ben for barnet. Nogle børn er gode til selv at sætte ord på deres oplevelser, mens andre børn er mindre åbne. Her er børneinterviewet et godt redskab, som hjælper de professionelle med at få indblik i børnenes verden, så de ikke igangsætter handlinger på baggrund af gætteri og formodninger. I nogle tilfælde byder børnene selv ind med potentielle løsninger, som de professionelle ikke havde overvejet, mens børneinterviewet i andre tilfælde giver de professionelle nye brikker af viden, som de kan designe en indsats på baggrund af. En lærer forklarer her, at børneinterviewet giver mulighed for at komme hele vejen rundt om barnet:



Jeg synes, at det var fantastisk, fordi man når faktisk hele vejen rundt og omkring alle perspektiver omkring eleven. Hele vejen rundt om eleven, både familie, klasse og klassekammerater. Så dybt har jeg ikke gået før. Derfor så synes jeg, at det er fantastisk, og at det er enormt vigtigt, at man bruger det. Fordi det kan hjælpe, og det kan belyse områder, som man ikke havde tænkt på.

Lærer

Børneinterviewet bygger på trivselshjul, der berører alle arenaer i barnets liv, og det giver derfor de professionelle et billede af, på hvilke områder der er tegn på bekymring, og på hvilke områder barnet har det godt. Dette er hjælpsomt, fordi de frustrationer, barnet udtrykker i skolesammenhænge, ikke nødvendigvis hænger sammen med skolen. I nogle tilfælde vil børn udtrykke frustrationer i skolen, fordi situationen i hjemmet er svær. Trivselshjulet giver ligeledes det pædagogiske personale en indikation på, hvor alvorlig barnets situation er. I nogle tilfælde vil der være tegn på bekymring i et område, mens der i andre tilfælde vil være tegn på bekymringer i fem områder. Det er med til at skærpe skolens opmærksomhed omkring graden af bekymring på en simpel måde. Ressourcensynet, der er indlejret i trivselshjulet, hjælper også de professionelle i kommunikationen med forældrene, fordi de gør det muligt for dem at pege på områder, hvor barnet har det godt, samtidig med at der også peges på områder, hvor barnet har det svært. Og på den baggrund kan skole og forældre sammen arbejde henimod, at barnet får det godt på alle områder.

Lærere og pædagoger oplever at de ikke står alene med opgaven

Analysen af interview med ressourcepersoner samt lærere og pædagoger peger på, at den systematiske tilgang til bekymringer, der ligger i Barnets Stemme, giver tryghed og ro for lærere og pædagoger på skolerne. Systematikken er forskellig på skolerne. På Øster Farimagsgades Skole laver lærere og pædagoger et børneinterview, så snart der opstår en bekymring, mens lærere og pædagoger på de tre andre skoler kontakter skolens ressourcecenter, fordi det her er skolens interne ressourcepersoner, der laver børneinterviewet – i nogle tilfælde før et ressourcecentermøde og i andre tilfælde efter et ressourcecentermøde. Men på tværs af skolerne er der fastlagte retningslinjer og arbejdsgange for, hvordan lærere og pædagoger skal agere, når der opstår en bekymring, og det giver lærere og pædagoger en oplevelse af tryghed.

Den faste struktur er vigtig, fordi den sikrer, at tilgangen til bekymringer ikke bliver personafhængig. De professionelle omkring børnene er som udgangspunkt forskellige og har forskellige indgangsvinkler til problemstillinger. De interviewede lærere peger på, at de med systematikken har en ramme at støtte sig opad, og de får en fælles sprog for, hvordan bekymringer håndteres. Ligeledes sikrer arbejdsgangene i Barnets Stemme, at de professionelle ikke oplever, at de står alene med håndtering af problemstillinger. Når der er gennemført et børneinterview drøftes det i teamet, med forældrene og i nogle tilfælde med interne ressourcepersoner eller skolens ressourcecenter. Og i alle trin på vejen sikrer faste arbejdsgange, at det er tydeligt, hvem der har hvilke ansvarsområder. En lærer uddyber denne pointe:



Som lærer, synes jeg ikke, at man står alene. Det syntes jeg tidligere. Man stod meget alene med et problem. Nu synes jeg, at vi hurtigt er flere omkring opgaverne. Og det giver sådan en tryghed, og det smitter også af på børnene, i stedet for at der er en lærer, der kører helt træt i håndteringen af en problemstilling. Så jeg tror, at vi både griber nogle lærere og børn.

Lærer

En af de interviewede ledere beskriver, at arbejdsgangene i Barnets Stemme får de professionelle til at rykke sammen og i samarbejde forsøge at finde løsninger. Det er ikke altid løsningen for et barns trivsel i fællesskabet ligger lige for, og i nogle tilfælde kan der være hårdt arbejde for både barn, forældre og professionelle. Men fordi Barnets Stemme sikrer et samarbejde mellem de professionelle, opstår der ifølge lederen en fælles front, hvor alle "bærer noget" og arbejder hen imod potentielle løsninger.

De professionelle får mulighed for at udvikle og justere indsatser ud fra viden om barnets behov

En af de primære virkninger af Barnets Stemme er, at de indsatser, der sættes i gang, har en større sandsynlighed for et positivt resultat, fordi de tilrettelægges ud fra viden om elevernes egne oplevelser, og det betyder, at eleverne får nemmere ved at koble sig på og få gavn af indsatsen. Et styrket samarbejde med eleverne og med forældrene skaber bedre og mere målrettede indsatser. En af de eksterne ressourcepersoner peger på, at de professionelle ofte får et nyt syn på sagen gennem børneinterviewene:



Jeg tænker, at børneinterviewet kan opsnappe noget, som vi som voksne ikke tror er særlig betydningsfuldt. Og hvis vi ikke er nysgerrige og spørger børnene, så får vi aldrig svar. Så kan vi gætte herfra og til, vi slår flikflak. Metoden kan jo noget, barnets perspektiv bliver taget alvorligt, der bliver handlet på det, og vi er blevet klogere som voksne på et barn, som vi ellers måske gik og gættede noget om. Det synes jeg er den største force ved at inddrage børnene tidligt.

Ekstern ressourceperson

De professionelle understreger, at det dels er vigtigt, at indsatsen udvikles på baggrund af en fælles forståelse. Og at det dels er vigtigt, at barnet kan se sig selv i løsningen og har lyst til at "arbejde" på den måde. Flere professionelle udtrykker i den forbindelse, at Barnets Stemme sparer både barn og skole for fejlslagne løsninger og for møder, hvor de professionelle forsøger af nå frem til handlinger, de tror vil kunne hjælpe barnet.

4.2.2 Resultater på mellemlangt og langt sigt

Et af målene med arbejdet med Barnets Stemme er at udvikle inkluderende læringsmiljøer på skolerne og styrke elevernes trivsel på baggrund af en systematisk og bred indsigt i, hvad der er på spil for barnet. Derfor er et af de vigtigste resultater af skolernes arbejde med Barnets Stemme, at eleverne bliver ved med at have lyst til at komme i skole. De professionelle på skolerne udtrykker, at

tilgangen er velegnet til at gribe de ting, der kan ødelægge den lyst – små som store. Børn er – som det udtrykkes i et ledelsesinterview – små rebusser, som de professionelle skal igennem for at forstå, hvad der er på spil. Barnets Stemme kan i den sammenhæng ses som en god afklaringsmodel, der hjælper de professionelle med at læse barnet og fange de ting, der kan spænde ben for barnets læring og trivsel.

Barnets Stemme betyder samlet set, at skolerne arbejder mere systematisk med at afdække elevernes ressourcer og udfordringer og med at afprøve og gennemføre indsatser i og omkring undervisningen i et samarbejde med elever og forældre.

Indsatsen styrker samlet set skolens forebyggende inklusionsarbejde og reducerer ifølge skoleledelsesrepræsentanterne behovet for mere indgribende indsatser, der evt. kunne medføre en segregering af barnet. På tværs af interview på de fire skoler peger ressourcpersoner og ledelser på, at flere elever trives i skolernes fællesskaber og færre elever ekskluderes som følge af arbejdet med Barnets Stemme. Skoleledelsesrepræsentanterne vurderer dog ikke, at det er muligt at isolere resultater af arbejdet med Barnets Stemme fra skolernes øvrige inklusionsarbejde. De vurderer ikke, at der på nuværende tidspunkt er grundlag for at kunne opgøre antallet af elever, der ikke segregeres på grund af den styrkede forebyggende indsats på skolerne. En række andre faktorer spiller nemlig ind på antallet af elever, der segregeres.

Ledelsen samt ressourcpersoner, lærere og pædagoger vurderer dog, at der er mange eksempler på, at skolerne er lykkedes med at håndtere trivselsproblemstillinger, inden de har nået at blive mere alvorlige. De peger på, at mange ting, små som store, kan have betydning for, at barnet får ondt i maven, ikke kommer i skole eller pludselig ikke kan deltage i undervisningen. Barnets Stemme sikrer en systematik og en opmærksomhed på barnet, der gør, at skolen, på trods af lærerskift og andre forandringer i barnets skolegang, kan forebygge, at situationer udvikler sig, og sikre, at barnet bliver ved med at have lyst til at komme i skole hver eneste dag.

4.3 Samlet vurdering af de foreløbige resultater

I dette kapitel har vi gennemgået resultaterne af indsatsen på baggrund af en analyse af interview med en række forskellige respondentgrupper på skolerne. Som illustreret i forandringsteorien (se afsnit 3.4) kan der identificeres mål for Barnets Stemme på kort, mellemlangt og på langt sigt. Analysen kan især belyse resultaterne på kort sigt, mens resultaterne på mellemlangt og langt sigt er vanskelige at opgøre, da indsatsen i denne undersøgelse ikke kan isoleres fra skolernes øvrige arbejde med inkluderende læringsmiljøer.

På kort sigt peger analysen på, at indsatsen bidrager til en systematisk afklaring af, hvad konkrete trivselsproblemstillinger handler om set fra børnenes perspektiv, når børneinterviewene anvendes som en datakilde i et grundigt opklaringsarbejde på skolerne.

Set fra børnenes perspektiv betyder børneinterviewene, at de kan dele deres bekymringer og oplevelser med de voksne, og at de føler sig hørt og set. De udvikler på den baggrund tillidsfulde relationer til de voksne i skole. De kvalitative data tegner et billede af, at børnene har en positiv oplevelse af børneinterviewene, og de forbinder dem med en interesse for deres trivsel og et ønske om at hjælpe.

Set fra et forældreperspektiv betyder Barnets Stemme, at skolen agerer hurtigt, når et barn er i mistrivsel, og indsatsen sikrer desuden, at alle parter lytter til hinanden og arbejder med det samme mål for øje. Forældrene giver udtryk for, at de føler sig hørt i samarbejdet med skolen, og det ska-

ber grobund for et godt samarbejde om den enkelte problematik og et stærkt skolehjemssamarbejde i det hele taget. Også i de sager, hvor problemstillingen vedrører forhold i familien, opleves indsatsen som værdifuld. Interviewet med barnet kan fungere som 'et fælles tredje', som alle parter må forholde sig til.

Set fra de professionelle perspektiv betyder indsatsen, at de får en systematisk og bred indsigt i barnet, som de kan udvikle indsatser på baggrund af. Trivselshjulet sikrer, at man kommer omkring alle dimensioner i barnets liv, og dette er væsentligt, fordi de adfærdsændringer, der fx kan iagttages i skolen, godt kan hænge sammen med, hvad barnet oplever derhjemme og omvendt. Trivselshjulet giver også en indikation på, hvor alvorlig trivselsproblemstillingen er, og det giver mulighed for også at fokusere på barnets ressourcer og de områder i livet, hvor barnet oplever, at det har det godt og er i trivsel. Børneinterviewet vurderes af alle parter som et godt redskab, som hjælper de professionelle med at få indblik i børnenes verden, så de ikke igangsætter handlinger på baggrund af formodninger.

Den systematiske tilgang i Barnets Stemme har også den funktion, at lærere og pædagoger ikke oplever, at de står alene med opgaven. Den giver mulighed for samarbejde omkring trivselsproblemstillinger, og den sikrer dermed også, at tilgangen til bekymringer ikke bliver personafhængig. De professionelle får en ramme at støtte sig til, og de får et fælles sprog for, hvordan bekymringer håndteres.

Det er et kerneelement i indsatsen, at der handles på den viden, som kommer fra børneinterviewene. Interviewene er ikke et mål i sig selv, de er et middel til at kunne udvikle bedre og mere relevante indsatser. Et af de primære resultater af Barnets Stemme er ifølge de involverede aktører, at de indsatser, der sættes i gang, har en større sandsynlighed for et positivt resultat, fordi de tilrettelægges ud fra viden om elevernes egne oplevelser, og det betyder, at eleverne får nemmere ved at koble sig på og få gavn af indsatsen. Analysen tyder altså på, at et styrket samarbejde med elever og forældre skaber bedre og mere målrettede indsatser.

På mellemlangt og langt sigt er målet med indsatsen, at den skal bidrage til at udvikle inkluderende læringsmiljøer på skolerne og styrke elevernes læring og trivsel. Barnets Stemme kan hjælpe de professionelle med at fange de ting, der kan spænde ben for barnets læring og trivsel. Skoleledelsesrepræsentanterne vurderer, at behovet for mere indgribende indsatser, der evt. kunne medføre en segregering af barnet, mindskes. På tværs af interview på de fire skoler peger ressourcerpersoner og ledelser på, at flere elever trives i skolernes fællesskaber og færre elever ekskluderes som følge af arbejdet med Barnets Stemme.

5 Implementering

I dette kapitel sættes fokus på centrale elementer i implementeringen af Barnets Stemme i Område Indre By/Østerbro. Kapitlet belyser forudsætninger for at kunne implementere og drifte indsatsen i nye kommuner, og kapitlet indeholder opmærksomhedspunkter, som kan anvendes i en eventuel fremtidig implementering af indsatsen.

Kapitlets analyser er baseret på interview med lærere, pædagoger, ledere, interne og eksterne resourcepersoner fra de fire skoler samt repræsentanter for Faglig Støttefunktion/PPR i Område Indre By/Østerbro i Københavns Kommune.

5.1 Erfaringer med implementering af Barnets Stemme

I dette afsnit beskrives centrale elementer i og erfaringer med implementeringen af Barnets Stemme på skoler i Område Indre By/Østerbro i Københavns Kommune. Det er væsentligt at være opmærksom på, at implementeringen af Barnets Stemme er sket i en særlig kommunal kontekst. I Københavns Kommune er der en generel opmærksomhed på inddragelse af eleverne ud fra et ønske om at skabe et bedre samspil mellem almen- og specialområdet.⁸

I afsnittet sættes først fokus på de forskellige trin i implementeringen af barnets Stemme, dernæst hvilken form for kompetenceudvikling der er gennemført, og afsluttende sættes fokus på arbejdet med at implementere et nyt mindset og en ny praksis på skolerne.

Trin i implementeringen af Barnets Stemme

Implementeringen har fulgt nedenstående trin:

1. Faglig Støttefunktion/PPR får viden om GIRFEC og inspireres til Barnets stemme.
2. Faglig Støttefunktion/PPR udvikler Barnets Stemme og oversætter artefakter fra GIRFEC i et samarbejde med en af skolerne i området (Øster Farimagsgades Skole).

⁸ I Børne- og Ungdomsudvalgets strategi 2019-2021: Vores børn — fælles ansvar nævnes Barnets Stemme som en tilgang til dette arbejde. Endvidere er der udarbejdet en ny tilgang til det pædagogiske notat, som udarbejdes af klasseteamet, når de er bekymrede for en elev og ønsker at drøfte dette med skolens ressourcecenter. I skabelonen for det pædagogiske notat fremgår det, at der skal gennemføres et børneinterview.

3. Faglig Støttefunktion/PPR initierer et samarbejde med skolerne i Område Indre By/Østerbro om Barnets Stemme.
4. Faglig Støttefunktion/PPR kompetenceudvikler skoleledelser, interne ressourcepersoner fra skolernes ressourcecentre samt eksterne ressourcepersoner gennem et aktionslæringsforløb.
5. Skoleledelserne sætter retning for skolernes arbejde med Barnets Stemme.
6. Skoleledelserne sikrer, at viden om og kompetencer inden for Barnets Stemme videreføres fra ressourcepersoner til det resterende pædagogiske personale på skolerne.
7. Skoleledelserne informerer forældrene om skolens arbejde med Barnets Stemme.
8. Faglig Støttefunktion/PPR står til rådighed for at understøtte skolernes implementering og arbejde med Barnets Stemme.
9. Faglig Støttefunktion/PPR og skoleledelser sikrer opfølgende kompetenceudvikling.

5.1.1 Kompetenceudvikling

Som grundlag for skolernes arbejde med Barnets Stemme har Faglig Støttefunktion/PPR gennemført aktionslæringsforløb, der var målrettet skoleledelser, interne ressourcepersoner fra skolernes ressourcecentre samt eksterne ressourcepersoner. Efter aktionslæringsforløbet blev viden om Barnets Stemme videreformidlet til resten af det pædagogiske personale på skolerne. Disse to dele af kompetenceudviklingen præsenteres i de to efterfølgende afsnit.

Aktionslæringsforløb

Formålet med aktionslæringsforløbet var at udvikle praksis på skolerne med udgangspunkt i konkrete situationer i hverdagen. Aktionslæringsforløbene bestod konkret af fire workshops á 2 ½ time, hvor teorierne bag og de konkrete artefakter blev præsenteret i etaper henover de fire workshops. De fire workshops havde følgende overskrifter:

- Introduktion: Der blev her sat fokus på værdier og principper, børneperspektiver/børnerettigheder samt spørgeguides for børn og forældre.
- Systematik: Der var her fokus på praksismodellen, på helhedsorientering og sammenhængende indsatser samt den dynamiske handleplan.
- Anvendelsen af data/viden samt udvikling af et løsningsfokus: Der var her blandt andet fokus på det dobbelte perspektiv, robusthedsmatrix og SMART-formulerede indsatser.
- Den kollektive nærmeste udviklingszone: Her blev sat fokus på samarbejde, roller og facilitering af møder.

I forløbet udviklede ledere og ressourcepersoner fra skolerne mindre, konkrete aktioner, som de efterfølgende afprøvede i praksis. Der blev lagt vægt på, at skolerne havde tid til at aftale kommende aktioner på workshoppen, at alle på den efterfølgende workshop præsenterede erfaringer fra aktionerne for hinanden, samt at hver workshop blev evalueret med henblik på både hurtige tilpasninger og kvalitative forbedringer til efterfølgende aktionslæringsforløb.

De interviewede repræsentanter fra Faglig Støttefunktion/PPR vurderer, at ledere og ressourcersoner fandt det givtigt at lytte til hinandens erfaringer fra aktionerne. Et vigtigt opmærksomhedspunkt i kompetenceudviklingen af ledere og ressourcersoner er således, at der sættes tid af til at lade de professionelle erfaringsudveksle som en del af deres læreproces i aktionslæringsforløbet.

Videreformidling samt opfølgende støtte

Efter aktionslæringsforløbet blev viden om og kompetencer videreformidlet fra ledelse og ressourcersoner til resten af det pædagogiske personale på skolerne. Denne del har skoleledelserne på de respektive skoler haft ansvaret for. De interviewede ledelsesrepræsentanter fortæller, at informationen om skolens arbejde med Barnets Stemme samt formidling af viden og kompetencer er sket i allerede eksisterende mødefora. Det er blandt andet foregået på skolens fællesmøder, og der blev afsat tid til videreformidling/kompetenceudvikling i forberedelsesugerne før og efter skolernes sommerferie.

PPR og skoleledelserne har desuden haft en rolle i forhold til opdatering af kompetencer på skolerne. Der er løbende udskiftninger i skolernes ledelser og medarbejdergrupper, og Faglig Støttefunktion/PPR og skoleledelser har derfor en løbende opgave med at opdatere og vedligeholde kompetencerne inden for Barnets Stemme blandt de respektive aktører. Faglig Støttefunktion/PPR har derfor nedsat en task force, som understøtter skoler ad hoc ved behov for kompetenceudvikling, fx med fokus på Barnets Stemme systematikker og artefakter.

5.1.2 Implementering af et nyt børnesyn og af en ny praksis

Implementeringen af Barnets Stemme vedrører både et nyt børnesyn og udvikling af en mere systematisk praksis. Barnets Stemme hviler som tidligere nævnt på et særligt ressourceorienteret børnesyn, som medfører, at barnets eget perspektiv skal indgå i udviklingen af læringsmiljøet i skolen. Det har været en væsentlig del af implementeringen af barnets stemme, at dette syn på børnene og deres rolle i skolen skulle være til stede på skolerne, både som et mindset og som en konkret praksis i form af gennemførelse af børneinterview. Det har desuden været afgørende i implementeringsprocessen at udvikle en procedure for, hvordan den viden, der indhentes i børneinterviewet, bringes i anvendelse og omsættes i konkrete indsatser, der med udgangspunkt i barnets ressourcer kan imødekomme barnets udfordringer.

Interviewpersonerne peger på, at det er afgørende for implementeringen, at der er en grundlæggende dialog på skolerne om, hvad børnesynet reelt betyder i praksis, og at der skabes sammenhæng mellem værdier og de konkrete aktiviteter og redskaber, der bringes i anvendelse.

Det går igen i interviewene, at ledelsen spiller en afgørende rolle både for udviklingen af et fælles mindset og for udvikling af ny praksis og nye procedurer. Denne pointe uddybes nedenfor.

Ledelsens rolle er afgørende

På Øster Farimagsgades Skole er implementeringen sket over mange år og med en høj grad af ledelsesbevågenhed. På de øvrige skoler er indsatsen ikke implementeret fuldt ud, og der er her ledere, der udtrykker, at indsatsen muligvis ikke er implementeret tilstrækkeligt systematisk. En leder vurderer eksempelvis, at der mangler en fast systematik for, hvordan Barnets Stemme inddrages på de tværfaglige møder, og angiver i citatet nedenfor, at udfordringen har været at finde tid til at implementere den nye tilgang på de tværfaglige møder:



Vi bruger ikke Barnets Stemme i den fulde udgave for, hvordan man holder møder og sådan noget. Det har vi ikke fået implementeret, fordi der kom coronaen. Efterfølgende så har vi kæmpet for at få en hverdag, der minder om noget. Og når vi har skullet holde møder, så har det været nemt at tage det, som man kender. Men jeg synes, at det tiltaler mig rigtig meget, både det at høre barnets stemme, at der er en, der sidder med og er barnets stemme på møder, og nogle gange er barnet selv med. Så når vi en gang får rigtig god tid, så vil jeg rigtig gerne benytte mig mere af det.

Ledelsesrepræsentant

På de tre skoler er der i forlængelse heraf lærere, der vurderer, at det ville have været gavnligt med en mere præcis udmelding fra ledelsen om, hvordan der skulle arbejdes med Barnets Stemme, og de peger på, at det ville have været gavnligt med en mere systematisk tilgang til implementeringen. Interview på skolerne giver et klart billede af, at ledelsen har en helt afgørende rolle i arbejdet med implementeringen.

Fokus på de organisatoriske rammer

Barnets Stemme vedrører både værdi- og kulturarbejde på skolerne i forlængelse af implementeringen af et nyt børnesyn og en systematisering af de organisatoriske rammer for skolens arbejde med inklusion bredt set. Skoleledelsesrepræsentanter vurderer, at der dermed skal gås på flere ben i implementeringen. En ledelsesrepræsentant uddyber i citatet nedenfor denne pointe:



Der ligger noget værdiarbejde, ift. hvordan vi arbejder med vores elever, og hvordan vi taler med og om elever. Så man er med til at sætte et fokus på, hvad for en skole vi gerne vil være, og give personalet nogle redskaber, noget viden og nogle kompetencer i forhold til at kunne understøtte det. Det er et ben.

Og så er der rammerne for det. Vi har lavet rammer for teamsamarbejde for eksempel og rammer for, hvornår man skal starte et pædagogisk notat, og hvornår det skal genbesøges. Rammer for vores vejlederes arbejde, rammer for vores ressourcecenters arbejde, rammer for vores tværfaglige samarbejde. Så man sætter alle de der ting i system, laver en kalender og får det systematiseret over et helt år og skaber muligheder for, at ting kan ske.

Ledelsesrepræsentant

Et af kerneelementerne i Barnets Stemme vedrører som tidligere nævnt de handlinger og indsatser, der igangsættes på baggrund af børneinterviewene og inddragelse af forældrene. Disse indsatser udvikles og koordineres i forskellige mødefora på skolerne, primært i klasseteamet og i skolens ressourcecenter.

På nogle skoler kan det være en udfordring at skabe mulighed for at handle tilstrækkelig hurtigt og effektivt. På en skole peger de professionelle eksempelvis på, at ventetiden fra en handling til den næste kan være frustrerende. Der peges blandt andet på, at ventetiden, fra der opstår en bekymring, til bekymringen kan drøftes på et ressourcecentermøde, kan være lang. Møderne kommer i nogle tilfælde således til at fungere som flaskehalse, man skal igennem, før man kan arbejde mod en løsning. Ligeledes oplever nogle lærere og pædagoger, at der kan gå lang tid fra mødet er afholdt, til det, der blev aftalt på mødet, rent faktisk bliver effektueret. Lærere og pædagoger peger dog på, at disse udfordringer ikke kommer som følge af arbejdet med Barnets Stemme, men i højere grad eksisterer, fordi skolerne er under pres og har mange børn, der har brug for hjælp, blandt andet via Barnets Stemme.

Et anden udfordring i implementeringen af Barnets Stemme kan være, at viden fra børneinterviewet ikke bliver brugt i tilstrækkelig grad. Denne oplevelse gengives i interview med forældre. De vurderer, at der kan ligge mere potentiale i børneinterviewene, end hvad skolerne nødvendigvis anvender dem til. En forælder fortæller blandt andet, at hun oplever, at interviewet med hendes barn hovedsageligt blev foretaget, fordi det skulle vedlægges som dokumentation, da skolen skulle ansøge om støttetimer til barnet.

Organisatoriske forudsætninger for implementering

Samlet peger evalueringen altså på, at implementeringen af Barnets Stemme er afhængig af de organisatoriske rammer for arbejdet med inklusion på den enkelte skole. Barnets Stemme kan forstås som en tilgang, der primært vedrører viden om og afklaring af, hvad en given problemstilling handler om. De indsatser, der efterfølgende igangsættes, trækker på de ressourcer, der i øvrigt er tilstede på skolen, og her tænkes både på kompetencer, medarbejdere, ledelse og tværfagligt samarbejde. Skolerne har dermed forskellige forudsætninger for implementeringen, og i interviewene peges primært på, at følgende har betydning:

- Om skolerne råder over interne ressourcepersoner, som kan bistå ledere, lærere og pædagoger i at igangsætte relevante indsatser på baggrund af viden om elevernes perspektiv
- Om der er etableret et samarbejde med eksterne ressourcepersoner fra PPR og Socialforvaltning
- Om skolerne har en kultur for samarbejde om elevernes læring og trivsel, fx i teamsamarbejdet, så lærere og pædagoger kan anvende viden om elevernes perspektiver i de fælles refleksioner over udvikling af undervisningen. Det indebærer blandt andet, at lærere og pædagoger sætter systematisk fokus på elevernes læring og trivsel i teamsamarbejdet, at de samarbejder med skolens ressourcepersoner om udvikling af undervisningen, og at skolens pædagogiske ledelse understøtter dette arbejde.

I interviewene peges der endvidere på, at det har betydning, om de øverste ledelseslag i kommunerne bakker op om indsatsen. Implementeringen af indsatsen har bedre betingelser, hvis forvaltningen dels understøtter implementeringen og dels har klare forventninger til skolernes arbejde med indsatsen:

- Erfaringerne fra område Indre By/Østerbro peger på, at implementeringen kan blive mere langsommelig og lidt tilfældig, hvis implementeringen er op til den enkelte skole. Implementering af indsatsen kræver med andre ord ledelsesmæssig opmærksomhed både på skole og på forvaltningsniveau.

5.2 Forudsætninger for implementering og drift af Barnets Stemme

I dette afsnit præsenteres forudsætninger og omkostninger i forbindelse med implementering og drift af Barnets Stemme. Det har ikke været muligt at udarbejde en omkostningsvurdering med præcise vurderinger af tidsforbruget. Skoleledelserne vurderer, at Barnets Stemme er en integreret del af deres arbejde med inkluderende læringsmiljøer. I stedet sættes her fokus på de aktiviteter, som er en forudsætning for at kunne implementere og drifte indsatsen.

5.2.1 Forudsætninger for implementering

De væsentligste forudsætninger ifm. implementering af Barnets Stemme vedrører kompetenceudvikling og ledelsesunderstøttelse.

EVA's analyse peger på, at følgende kompetencer blandt de forskellige aktører er afgørende:

- Repræsentanter fra PPR skal have ekspertviden om Barnets Stemme, så de kan kompetenceudvikle skolernes medarbejdere og understøtte skolernes arbejde med indsatsen.
- Skoleledelser skal have indgående viden om Barnets Stemme, så de kontinuerligt kan understøtte og fremme skolens arbejde med Barnets Stemme.
- Interne og eksterne ressourcepersoner skal have indgående viden om arbejdsgange og artefakter inden for Barnets Stemme, herunder metoder til gennemførelse af børneinterview, trivsels-hjulet som analyseredskab og metoder i det tværfaglige samarbejde.
- Såfremt skolen beslutter, at børneinterviewet skal kunne gennemføres af det pædagogiske personale, skal de have kendskab til arbejdsgange og artefakter inden for Barnets Stemme, herunder metoder til gennemførelse af børneinterview samt kendskab til analyseredskaber som fx trivselshjulet.

Vi sammenfatter nedenfor vurderinger af omkostninger ved implementering set i relation til fem parametre:

- Kompetenceudvikling af skolepsykologer, sagsbehandlere og konsulenter i Faglig Støttefunktion/PPR og socialforvaltning
- Kompetenceudvikling af skolernes ledelser og ressourcepersoner
- Ledelsesunderstøttelse
- Information til og dialog med skolens lærere og pædagoger
- Kompetenceudvikling af lærere og pædagoger på skolerne.

Kompetenceudvikling af skolepsykologer, sagsbehandlere og konsulenter i Faglig Støttefunktion/PPR og socialforvaltning

Faglig Støttefunktion/PPR har haft en meget central rolle i arbejdet med Barnets Stemme, da de som nævnt ovenfor står for kompetenceudvikling samt understøttelse af skolernes arbejde med indsatsen. Det er derfor vigtigt, at repræsentanter fra Faglig Støttefunktion/PPR har ekspertviden om Barnets Stemme.

- **Opmærksomhedspunkt**

Såfremt Barnets Stemme implementeres i andre kommuner, vil det være afgørende, at der afsættes ressourcer til, at skolepsykologer, socialrådgivere og andre relevante konsulenter i PPR, samt skole- og socialforvaltning opnår en grundig viden om Barnets Stemme. De skal kunne gennemføre kompetenceudvikling af ledelser og ressourcepersoner på skolerne og skal derfor både have et tæt kendskab til de værdier, der ligger bag indsatsen og de konkrete tilgange og redskaber, som skal bringes i anvendelse. Det vil derfor være afgørende, at der afsættes ressourcer til, at repræsentanter for PPR samt skole- og socialforvaltning deltager i følgende:

- Deltagelse i introseminar. Hvis STUK vælger at afprøve indsatsen i andre kommuner, kan der eksempelvis afholdes et todages seminar, som tilrettelægges af STUK, og som introducerer forvaltningsrepræsentanter til grundtænkningen i Barnets Stemme, til indsatsens kerneelementer og til de konkrete redskaber samt giver mulighed for at reflektere over koblinger til kommunernes eksisterende praksis.
- Afholdelse af møder internt i kommunen mhp. planlægning af aktionslæringsforløb for de involverede skoler. Det er svært at vurdere, hvor mange møder det vil være relevant at afholde, og hvor mange der skal deltage, da det afhænger af, hvilke kompetencer kommunerne råder over, og hvilke medarbejdere de ønsker at involvere.
- Afholdelse af møder med fokus på implementering og løbende støtte på skolerne. Det vil være afgørende, at der afholdes møder med skolerne forud for aktionslæringsforløbet, undervejs i forløbet og ikke mindst efter forløbets afslutning med fokus på det videre arbejde med implementering af indsatsen.

Kompetenceudvikling af skolernes ledelser og ressourcepersoner

Skoleledelsesrepræsentanter og interne ressourcepersoner fra skolernes ressourcecentre har som tidligere nævnt deltaget i et aktionslæringsforløb om Barnets Stemme. Aktionslæringsforløbet bestod konkret af fire workshops á 2 ½ time. Derudover brugte ledere og ressourcepersoner tid til at afprøve mindre aktioner mellem hver workshop. Selve deltagelsen i aktionslæringsforløbet var gratis for skolerne, men skolerne har haft udgifter til at dække vikartimer i forbindelse med workshops. Med hensyn til afprøvningen af aktioner vurderer skoleledelsesrepræsentanterne, at deltagerne har brugt én til to klokke timer på afprøvningen mellem hver workshop. Afprøvningerne blev blandt andet brugt til at lave børneinterview med børn, som skolerne i forvejen havde en opmærksomhed på. Således supplerede afprøvningen af aktioner allerede eksisterende indsatser på skolerne.

- **Opmærksomhedspunkt**

Aktionslæring vurderes af de involverede aktører som et meget velegnet format for kompetenceudvikling i Barnets Stemme, og det vil derfor være hensigtsmæssigt ligeledes at anvende aktionslæring, hvis indsatsen implementeres i andre kommuner. Det er afgørende, at deltagerkredsen både rummer skoleledelse og ressourcepersoner. Ledelsen skal kende indsatsen for at kunne sætte retning for skolens arbejde med den, mens ressourcepersonerne skal kunne udføre børneinterview. De skal desuden have et indgående kendskab til trivsels hjulet og til ressource- og løsningsorienterede tilgange i det tværfaglige samarbejde.

Ved implementering i andre kommuner skal der altså afsættes ressourcer til følgende:

- Gennemførelse af aktionslæringsforløb med deltagelse af følgende personer: repræsentanter fra PPR samt skole- og socialforvaltning, ressourcepersoner fra skolerne og ledelsesrepræsentanter. Tidsforbruget for de enkelte deltager vil være 4 x 2 ½ time plus forberedelse.

- Tid til prøvehandling mellem de enkelte workshops. En prøvehandling kan eksempelvis være forberedelse og gennemførelse af et børneinterview og kan have en varighed på én til to timer.

Ledelsesunderstøttelse

Erfaringerne fra de fire skole peger på, at ledelsesopmærksomhed og ledelsesunderstøttelse er afgørende for implementering af Barnets Stemme. Skolerne peger på nødvendigheden af, at ledelsen udpeger en ledelsesrepræsentant, som prioriterer og sætter retning for det pædagogiske personales arbejde med Barnets Stemme samt sikrer, at viden om Barnets Stemme bliver videreført fra ressourcecenteret til alle lærere og pædagoger på skolerne. Lærere og pædagoger lægger vægt på, at den nye tilgang bliver grundigt introduceret for alle medarbejdere, og at ledelsen er involveret i dette arbejde.

Det er vanskeligt for skoleledelserne at vurdere, om der er et merforbrug af timer i forbindelse med ledelsesopgaverne i implementeringen af Barnets Stemme, da opgaven erstatter og supplerer andre ledelsesopgaver inden for skolens generelle arbejde med inklusion.

• Opmærksomhedspunkt

Det er afgørende, at skolens ledelse udpeger en ledelsesrepræsentant, som har det ledelsesmæssige ansvar for implementeringen af indsatsen på skolen.

Informationsaktiviteter på skolerne

Lærere og pædagoger på skolerne er blevet introduceret til indsatsens formål og til de konkrete redskaber i forskellige allerede eksisterende mødefora på skolerne. Det er skolernes erfaring, at det er afgørende med en grundig dialog om indsatsens grundlæggende værdier, og hvad der ligger i det ressourceorienterede børnesyn. Derudover skal indsatsen fremstå som enkle og overskuelige trin, som lærerne skal følge. Indsatsen skal dermed ikke præsenteres som et fast koncept, men som et sæt af værdier, som skolen ønsker at arbejde med, og nogle konkrete redskaber, der kan bidrage til at realisere dette ønske.

Skolerne vurderer ikke, at informationsaktiviteterne til skolernes lærere og pædagoger har krævet ekstra ressourcer, fordi disse aktiviteter er blevet sat på dagsordenen og gennemført i eksisterende mødefora.

• Opmærksomhedspunkt

Det er en væsentlig opgave at introducere alle lærere og pædagoger på skolerne til Barnets Stemme. Det er især væsentligt, at alle får kendskab til de værdier, der ligger bag de konkrete tilgange og metoder, da det ressourceorienterede børnesyn er en forudsætning for arbejdet med Barnets Stemme. Det er desuden væsentligt at kommunikere til skolens medarbejdere, at Barnets Stemme kan tilføre værdi og kan lette lærere og pædagogers arbejde, fordi der etableres et samarbejde om de elever, der udviser tegn på mistrivsel, og lærerne dermed ikke står alene med opgaven.

Kompetenceudvikling af lærere og pædagoger på skolerne

Som nævnt ovenfor har skolernes ressourcepersoner modtaget kompetenceudvikling og i den sammenhæng gjort sig erfaringer med at gennemføre børneinterview. Ressourcepersonernes erfaringer er dernæst på en af skolerne (ØFS) blevet delt med en bredere kreds af lærere og pædagoger

på skolen, som ligeledes har opøvet kompetencer i at gennemføre børneinterview og bruge de forskellige redskaber.⁹ Ressourcepersonerne har altså ageret som en form for superbrugere og har delt deres erfaringer med lærere og pædagoger fx gennem sidemandsoplæring.

I interviewene peges der på, at det kan være en fordel at afsætte en mindre pulje timer til, at lærere og pædagoger kan afprøve redskaberne og få konkrete erfaringer med tilgangen.

- **Opmærksomhedspunkt**

Hvis man ønsker, at børneinterviewene skal gennemføres af en bred kreds af lærere og pædagoger på skolerne, er det væsentligt at overveje, hvordan der skabes mulighed for, at lærere og pædagoger kan gøre sig erfaringer med de konkrete redskaber. Det kan fx ske, ved at lærere og pædagoger observerer, hvordan en ressourceperson gennemfører interviewene, så der dermed skabes mulighed for sidemandsoplæring. Der skal afsættes en pulje timer til at skabe mulighed for dette. Det kunne eksempelvis være tre timer pr. lærer/pædagog. Dette ville give mulighed for at blive introduceret til interviewet, at observere et interview og indgå i en fælles drøftelse/analyse af den viden, man har fået i interviewet.

5.2.2 Forudsætninger for drift

De væsentligste forudsætninger ifm. drift af Barnets Stemme vedrører følgende tre parametre:

- Samarbejde med Faglig Støttefunktion/PPR og socialforvaltning
- Medarbejderressourcer – lærere, pædagoger og interne ressourcepersoner
- Ledelse.

Nedenfor sammenfatter vi vurderinger af omkostninger ved driften set i relation til de tre parametre.

Samarbejde med Faglig Støttefunktion/PPR og socialforvaltning

Det systematiske samarbejde med eksterne parter er en væsentlig del af Barnets Stemme. Skolerne vurderer ikke, at Barnets Stemme kræver, at der stilles flere ressourcer til rådighed end den betjening, som andre skoler i kommunen tilbydes.

Barnets Stemme indebærer dog en anden tilgang til det tværfaglige samarbejde, som i højere grad er ressource og løsningsorienteret. Det er derfor afgørende for skolerne, at de eksterne samarbejdspartnere er indstillet på at påtage sig de opgaver, der følger med at arbejde på denne måde. Det kan fx handle om, at arbejdet med pædagogisk-psykologiske vurderinger (PPV) fylder mindre, og at det konsultative og sparrende arbejde med skolens lærer/pædagog teams fylder mere. Barnets Stemme medfører en forskydning i retning af et større fokus på forebyggelse, og det har konsekvenser for den rolle, de eksterne parter spiller på skolerne.

Metoden SOS anvendes på de tværfaglige møder på flere af de skoler, der indgår i evalueringen. Denne metode opleves som meget velegnet til at sætte fokus på barnets ressourcer og til at sørge

9 På de øvrige tre skoler er det som tidligere nævnt primært ressourcepersoner, som gennemfører børneinterview.

for at alle parter kommer til orde på møderne. På nogle skoler varetager skolesocialrådgiveren mødeledelsen, fordi skolesocialrådgiveren har et indgående kendskab til SOS.

- **Opmærksomhedspunkt**

Det er afgørende for driften af Barnets Stemme, at PPR og Socialforvaltning stiller ressourcerpersoner til rådighed for det tværfaglige samarbejde på skolerne, og at disse samarbejdspartnere ligeledes er bærere af et ressourceorienteret børnesyn.

Arbejdet med Barnets Stemme indebærer endvidere, at der etableres et ressource- og løsningsorienteret tværfagligt samarbejde, og at barnets perspektiv er repræsenteret på tværfaglige møder, enten gennem deltagelse eller afholdelse af børneinterview forud for mødet. Det er derfor afgørende, at der anvendes en metode på de tværfaglige møder, som sikrer, at alle parter perspektiver inddrages, og at der sættes fokus på barnets ressourcer med henblik på at igangsætte konkrete handlinger i barnets kontekst.

Opgaver for skolens medarbejdere – lærere og pædagoger og interne ressourcepersoner

I forhold til gennemførelsen af indsatsen har skolens egne medarbejdere en rolle i forbindelse med følgende aktiviteter:

- Samtale med forældre forud for børneinterview
- Børneinterview
- Samtale med forældre efter børneinterview
- Møder i klasseteamet
- Møder i skolens ressourcecentre.

Skoleledelserne vurderer dog ikke nødvendigvis, at arbejdet med Barnets Stemme kræver ekstra ressourcer fra skolens egne medarbejdere, fordi disse opgaver falder inden for skolens generelle arbejde med inklusion.

Et af kerneelementerne i indsatsen er børneinterviewet og gennemførelsen af disse er som tidligere nævnt organiseret lidt forskelligt på skolerne.

På en af skolerne gennemføres børneinterviewene fortrinsvis af børnenes lærere og pædagoger. Her er tid til gennemførelsen af børneinterviewene allerede lagt ind i lærere og pædagogers arbejdstid som led i arbejdet med forberedelse og skole-hjem-samarbejde. Det er en af de faste opgaver, man har som klasselærer eller pædagog. Ressourcepersoner, ledelse samt lærere og pædagoger vurderer, at det er en fordel, at de personer, der er tættest på barnet, gennemfører interviewene. Denne organisering kræver en vis fleksibilitet i tilrettelæggelsen af arbejdet, og det kan være nødvendigt med vikardækning. Oftest løses opgaven dog ved at interviewene gennemføres i de undervisningstimer, hvor der er to voksne til stede.

På de andre skoler gennemføres børneinterviewene af AKT-vejledere og inklusionspædagoger fra skolens ressourcecenter. Der vurderes ikke at være et ekstra ressourceforbrug, da interviewene gennemføres inden for den eksisterende normering for skolens ressourcepersoner. Der gennemføres også møder med forældre og klasseteams, men de er en del af skolens generelle arbejde med inklusion og kan ikke opgøres som et merforbrug pga. arbejdet med Barnets Stemme. Det opleves som en fordel, at arbejdet er forankret i ressourcecentret. Skoleledelserne vurderer, at det vil kræve vikardækning, hvis lærerne selv skal gennemføre interviewene.

Et andet kerneelement i Barnets Stemme vedrører de handlinger og indsatser, der igangsættes på baggrund af børneinterviewene og inddragelse af forældrene. Disse indsatser udvikles og koordineres i forskellige mødefora på skolerne, primært i klasseteamet og i skolens ressourcecenter.

- **Opmærksomhedspunkt**

Det er afgørende, at der træffes beslutninger om, hvem der skal gennemføre børneinterview, dvs. om det er barnets lærere og pædagoger eller personer fra skolens ressourcepersoner.

Evalueringen peger på, at Barnets Stemme ikke nødvendigvis indebærer et merforbrug af timer, når indsatsen er kørt i gang, og når de relevante personer har oparbejdet de nødvendige kompetencer til eksempelvis gennemførelse af børneinterview. Gennemførelsen af børneinterviewene kræver dog en fleksibilitet, hvis en voksen skal gå fra undervisningen for at gennemføre et interview. Skoler, som ikke gør brug af tolærertimer eller har pædagoger med i undervisningen, vil derfor skulle gøre brug af vikardækning, når der skal gennemføres børneinterview. Varigheden af det enkelte børneinterview varierer, men det kunne være en mulighed at afsætte en time pr. interview til gennemførelse og opsamling på viden.

Det er desuden afgørende, at der udvikles en systematik for, hvor den viden, man opnår i børneinterviewet, skal anvendes, og hvordan den indgår i udviklingen af konkrete indsatser. Det er med andre ord utrolig vigtigt, at der handles på baggrund af viden om barnets perspektiv, og at det er tydeligt for alle parter, hvor og hvordan dette sker. Som beskrevet tidligere i afsnit 3.6 har en af skolerne udviklet en procedure, som sikrer en systematisk tilgang til dette, som eventuelt kan anvendes til inspiration

Ledelse

Erfaringerne fra de fire skole peger på, at ledelsesopmærksomhed og ledelsesunderstøttelse er afgørende for driften af Barnets Stemme. Det er altså helt nødvendigt, at der er en person i skolens ledelse, som har fokus på inklusion og på arbejdet med Barnets Stemme. Ledelsesrepræsentanten skal fx konsekvent efterspørge barnets perspektiv i samarbejdet med lærere og pædagoger om elevernes trivsel. Skolens ressourcepersoner vurderer, at det har en afgørende betydning, at medarbejderne hyppigt får en påmindelse fra skoleledelsen, fx i form af følgende sætning: "Vi skal lige have en Barnets Stemme". Ledelsens opmærksomhed på børneperspektiver medvirker til at fastholde, at børneinterview gennemføres helt systematisk og ikke overses i en hektisk hverdag.

En anden væsentlig opgave for ledelsen i forhold til drift af Barnets Stemme vedrører de organisatoriske rammer for arbejdet. Det er en forudsætning for indsatsen, at lærere og pædagoger kan mødes i teamet og drøfte den viden, der er fremkommet i børneinterviewet, og at der er en klar struktur for samarbejdet i ressourcecentret og for samarbejde med de eksterne ressourcepersoner.

Barnets Stemme bliver på de skoler, der indgår i evalueringen, anskuet som en integreret del af skoleledelsens generelle arbejde med at sikre alle børns trivsel i et ressourceorienteret samarbejde med Faglig Støttefunktion/PPR og socialforvaltning, og det vurderes derfor ikke, at indsatsen involverer et merforbrug af timer for ledelsen.

- **Opmærksomhedspunkt**

Barnets Stemme kræver en vedvarende ledelsesopmærksomhed. Det er afgørende, at ledelsen efterspørger barnets perspektiv i de forskellige samarbejdsfora, skaber de nødvendige organisatoriske rammer for arbejdet samt tydeliggør arbejdsgange og rutiner i samarbejdet om elevernes trivsel.

6 Vurdering af efterspørgsel

I dette kapitel præsenteres en vurdering af efterspørgslen efter indsatsen Barnets Stemme. EVA har gennemført telefoninterview med PPR-ledere fra i alt 16 kommuner. Disse interview danner grundlaget for vurderingen af, om der er en efterspørgsel efter den tilgang, der ligger i Barnets Stemme i andre kommuner. PPR-ledernes begrundelser for at vurdere, om indsatsen er relevant eller ej i deres kommune, opsummeres i kapitlet, og det afsluttes med en række punkter, som interviewene med PPR-lederne giver anledning til at overveje i forbindelse med eventuel implementering af indsatsen i andre kommuner.

6.1 Overordnet vurdering

PPR-lederne har forskellige vurderinger af, om Barnets Stemme vil være relevant i deres kommune: To tredjedele af de 16 PPR-ledere vurderer, at indsatsen kunne være relevant på skolerne i deres kommune, en tredjedel af de 16 PPR-ledere vurderer ikke, at der vil være en efterspørgsel efter indsatsen i deres kommune. Interviewene giver dermed en indikation på, at der er en interesse i nogen kommuner. Det er dog ikke muligt ud fra denne kvalitative undersøgelse at konkludere, hvor stor en andel af alle landets kommuner der vil være interesseret i indsatsen, da der ikke er tale om en statistisk analyse.

I de følgende afsnit beskrives først begrundelserne for, at PPR-ledere ikke vurderer, at deres kommune har brug for en ny tilgang til inddragelse af børn, og dernæst sammenfattes, hvad de PPR-ledere, som vurderer, at indsatsen er relevant i deres kommune, lægger vægt på.

6.1.1 Begrundelser for, at indsatsen ikke vurderes at være relevant

De PPR-ledere, som ikke vurderer, at der vil være en efterspørgsel efter indsatsen i deres kommune, kan adskilles i to grupper. De to grupper har forskellige begrundelser for dette:

Den ene gruppe vurderer ikke, at det er realistisk at implementere fælles kommunale indsatser, og heller ikke, at skolerne vil vælge at prioritere indsatsen på eget initiativ. Disse PPR-ledere peger på, at der har været rigtig mange nye initiativer på skoleområdet, og at der ikke er parathed til at implementere nye indsatser på nuværende tidspunkt. PPR-ledere fra disse kommuner vurderer dog, at skolerne vil kunne bruge elementer fra indsatsen men kun som inspiration, som skolerne kan vælge at benytte efter behov.

Den anden gruppe indeholder kommuner, som allerede har udviklet en god tilgang til inddragelse af børn og forældre, og som derfor ikke har behov for at implementere en ny tilgang. Disse tilgange til inddragelse af børn og forældre kan fx dreje sig om følgende:

- En kommune har udviklet en guide til skolerne, som peger på vigtigheden af børneinddragelse og giver inspiration til, hvordan skolerne kan vælge at inddrage børn. Guiden indeholder ikke en

fast systematik eller en særlig skabelon for børneinterview. Den har til formål at inspirere skolerne, som derefter selv vælger de konkrete fremgangsmåder.

- En kommune har haft inddragelse af børn på tværfaglige møder som et længerevarende indsatsområde og vurderer, at der er tilstrækkeligt fokus på området i kommunen allerede.
- En kommune anvender metoder til tidlig opsporing og udvikling af indsatser (fx TOPI eller lokale versioner, som er udviklet med inspiration herfra). De vurderer, at systematikken i disse metoder er tilstrækkeligt til at arbejde forebyggende med elevernes trivsel.
- En kommune fortæller, at der er udviklet tilgange til inddragelse af børn på nogle af kommunens skoler. Disse skoler har en fast struktur for afholdelse af børnesamtaler (med inspiration fra De Tre Huse¹⁰). PPR-lederen vurderer dog, at det er usikkert, om kommunens andre skoler ville være interesseret i at udvikle lignende tilgange

6.1.2 Positive vurderinger af efterspørgsel

De PPR-ledere, som vurderer, at indsatsen kunne være relevant i deres kommune, kommer fra kommuner med forskellige erfaringer med inddragelse af børn:

- Der er dels tale om kommuner, som slet ikke har nogen beskrevet praksis for inddragelse af børn. PPR-lederne fra disse kommuner vurderer, at det vil være gavnligt med en fælles systematisk tilgang.
- Der er dels kommuner, som har nogen erfaring med inddragelse af børn, og som vurderer, at den eksisterende praksis med fordel kan blive mere systematisk.

PPR-lederne fra disse kommuner er overordnet set meget positivt indstillet over for Barnets Stemme, og deres begrundelser for indsatsens relevans kan sammenfattes i fire punkter:

1. **Der er p.t. intet fokus på inddragelse af elever, og det bør ændres:** I nogle kommuner er der ikke fokus på inddragelse af barnets perspektiv, og PPR-lederne vurderer derfor, at Barnets Stemme er en indsats, som er påkrævet, hvis skolerne skal lykkes med at forebygge mistrivsel og styrke dialogen med børnene og deres forældre. En kommune har eksempelvis ikke nogen procedurer for inddragelse af elever ved bekymringer for deres trivsel og ikke nogen praksis for inddragelse af barnets perspektiv ved de tværfaglige møder. PPR-lederen vurderer, at det vil være en meget relevant indsats i kommunen, og at der er behov for at udvikle en ny fælles systematik.
2. **Inddragelse af barnets perspektiv bør styrkes på skoleniveauet:** PPR-ledere peger på, at det ofte er PPR, der er bærer af børneperspektivet, og PPR-psykologerne, der gennemfører børnesamtaler. De vurderer, at det er vigtigt, at inddragelse af barnets perspektiv også forankres på skolerne.

En kommune gennemfører for eksempel i forvejen en del samtaler med eleverne, når de henvises til PPR. Men PPR-lederen vurderer, at kommunen vil kunne bruge tilgangen til at sætte fokus på, at skolerne selv skal gennemføre børneinterview ved bekymring for barnets trivsel.

10 De Tre Huse er et redskab til børnesamtaler. Metoden tager udgangspunkt i tre centrale spørgsmål fra SOS: Hvad bekymrer? Hvad fungerer? Hvad skal der ske? De tre spørgsmål illustreres som tre huse for at gøre metoden mere konkret for børnene.

PPR-lederne vurderer med andre ord, at det er en rigtig strategi at sætte fokus på det forebyggende niveau, og at det er væsentligt, at barnets primære lærere og pædagoger opøver kompetence til at kunne gennemføre børnesamtaler.

3. **Skolerne mangler viden om og metoder til inddragelse af børn:** PPR-lederne peger på, at der er stor variation mellem skolerne i deres kommune, og at mange skoler mangler viden om og inspiration til, hvordan arbejdet med inddragelse kan gennemføres i praksis. Et eksempel på dette er en kommune, som allerede har fokus på at blive bedre til inddragelse af elevernes perspektiver. En PPR-leder fortæller, at på det indstillingsskema, som skolerne anvender, når de søger om støtte fra PPR, skal skolerne beskrive barnets perspektiv, men at skolerne mangler vejledning i og redskaber til, hvordan dette skal ske. Det er ifølge PPR-lederen mere undtagelsen end reglen, at skolerne rent faktisk beskriver barnets perspektiv. Ofte angiver skolerne som begrundelse, at børnene ikke er gamle nok, modne nok eller har tilstrækkelige kognitive forudsætninger for at blive inddraget. PPR-lederen vurderer derfor, at skolerne mangler metoder til og viden om, hvordan man kan inddrage børn i forskellige aldersgrupper.
4. **Barnets Stemme kan understøtte kommunens strategiske målsætninger:** Barnets Stemme stemmer ifølge PPR-ledere godt overens med kommunernes fokus på borgerinddragelse på forskellige niveauer. En kommune har eksempelvis en børne- og ungepolitik, som præciserer, at børn har ret til at blive hørt og involveret i de konkrete løsninger. Indsatsen passer derfor perfekt til og kan understøtte de overordnede strategier i kommunen.

Samlet set peger denne analyse altså på, at der er en efterspørgsel efter Barnets Stemme blandt de interviewede PPR-ledere. De vurderer med ovenstående begrundelser, at indsatsen er relevant, og understreger, at de vil gerne informeres, hvis der bliver mulighed for at implementere indsatsen. PPR-lederne har imidlertid også en række overvejelser om selve implementeringen, og de præsenteres ganske kort nedenfor.

6.2 Opmærksomheder ved eventuel implementering

PPR-lederens perspektiver på en eventuel implementering af indsatsen er nedenfor sammenfattet i tre punkter.

6.2.1 Beslutningen om at igangsætte en indsats tages ofte decentralt

Det er væsentligt at være opmærksom på, at der er store forskelle mellem de kommuner, som de interviewede PPR-ledere repræsenterer. I nogle kommuner er det skolechefen – i dialog med skolelederne – som beslutter, om en sådan indsats skal implementeres. Andre kommuner har en meget decentral struktur, og det indebærer, at det er skolerne selv, der beslutter, om de vil igangsætte nye indsatser. PPR-ledere fra sidstnævnte kommuner peger derfor på, at det ikke vil være muligt at implementere Barnets Stemme som en samlet kommunal indsats. Indsatsen skal vælges til af den enkelte skole, og det betyder, at indsatsen skal implementeres i tæt dialog med skoleledelserne, som skal kunne se en værdi i indsatsen. Der skal med andre ord primært skabes interesse for indsatsen på den enkelte skole. PPR-ledere vurderer, at skolelederne skal 'bearbejdes' med relevant information og en tydeliggørelse af, hvordan indsatsen kan tilføre en værdi for skolen.

PPR-lederne vurderer, at det dermed er svært for dem at udtale sig meget præcist om efterspørgslen efter en indsats som Barnets Stemme, da der skal sikres interesse og ejerskab på skolerne. Som tidligere nævnt skal indsatsen implementeres i et tæt samarbejde mellem forvaltning, PPR og skoler. Forvaltningen har en central rolle i forhold til at kompetenceudvikle skolerne og understøtte

deres praksis, men det er samtidig meget vigtigt, at der er et ejerskab lokalt på skolerne for indsatsen.

6.2.2 Indsatsen kan måske præsenteres som elementer – og ikke fast koncept/metode

PPR-lederne vurderer, at det vil være en fordel, hvis Barnets Stemme ikke præsenteres som et færdigt og samlet koncept. De peger på, at det er vigtigt for skolerne at kunne til- og fravælge elementer. Indsatsen bør præsenteres som konkrete elementer og redskaber, som lærere og pædagoger kan bruge i deres praksis. PPR-lederne lægger med andre ord vægt på mulighederne for lokal tilpasning på grund af stor variation mellem skolerne. Det er i den forbindelse vigtigt at bemærke, at de tre kerneelementer i Barnets Stemme er tæt forbundne og må ses som centrale elementer i en samlet proces. Samtidig er kerneelementerne formuleret med en vis åbenhed med henblik på at give plads til at kunne koble indsatsen Barnets Stemme til den allerede eksisterende praksis på skolerne.

6.2.3 Der skal afsættes ressourcer til implementering

PPR-lederne vurderer, at det er afgørende, at der afsættes tid og ressourcer til implementering på skoleniveau. De vurderer, at der er en del træthed overfor nye indsatser på skolerne, og det er derfor afgørende, at der afsættes tid til kompetenceudvikling og gives mulighed for at øve sig på de enkelte dele af indsatsen. PPR-lederne peger på, at der vil være skoler, der vil se indsatsen som en ekstra opgave. Det er derfor afgørende, at det synliggøres, at indsatsen kan være en gevinst for skolen og skolens elever, og at implementeringen understøttes fagligt og med tid og ressourcer.

Appendiks A – Oversigt over dataindsamling

FIGUR A.1

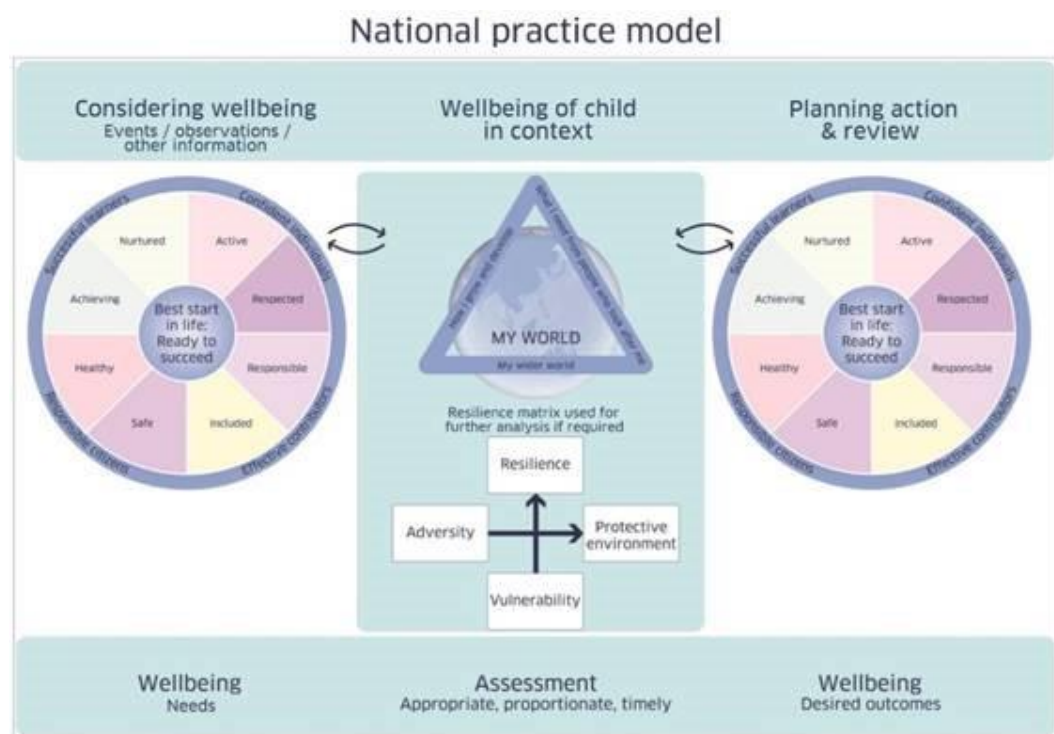
Dataindsamling på de fire skoler i Område Indre By/Østerbro i Københavns Kommune, efteråret 2021

	Skole 1	Skole 2	Skole 3	Skole 4
Interview med professionelle	• Interview med ledelse • Interview med lærere/pædagoger • Interview med skolens interne ressourcepersoner • Interview med eksterne ressourcepersoner	• Interview med ledelse • Interview med lærere/pædagoger • Interview med skolens interne ressourcepersoner • Interview med eksterne ressourcepersoner	• Interview med ledelse • Interview med lærere/pædagoger • Interview med skolens interne ressourcepersoner • Interview med eksterne ressourcepersoner	• Interview med ledelse • Interview med lærere/pædagoger • Interview med skolens interne ressourcepersoner
Observation af møde	Observation af et møde	Observation af et langt ressourcecentermøde	Observation af et langt ressourcecentermøde	Observation af et langt ressourcecentermøde
Interview med elever	Et interview med en elev	Ingen interview med elever, da ingen elever ønskede at deltage	To interview med elever	Et interview med en elev
Interview med forældre	To interview med forældre	Et interview med forældre	Ingen interview med forældre	Et interview med forældre

Appendiks B – Model fra GIRFEC

FIGUR B.1

The National Practice Model



Kilde: GIRFEC National Practice Model - gov.scot (www.gov.scot).

Appendiks C – Interviewguide til børneinterview

FIGUR C.1

Min stemme – et børneinterview

Indskolingen-mellemskolen



Interviewguide til børneinterview

Navn: _____ Klasse: _____

Dato: _____

Vi skal tale om forskellige ting, der kan hjælpe til, at dine voksne lærer dig bedre at kende, så de ved, hvad der gør dig glad, hvad der kan være svært, og hvad dine ressourcer er. Ressourcer kan vi kalde for de værktøjer, du har til rådighed, f.eks. noget, du er god til.

Du behøver ikke at svare eller udfylde alle felterne i skemaet, hvis ikke du vil. Hvad ønsker du at fortælle?

Alt om mig og mine ressourcer

Fortæl, hvad der er vigtigt at vide om dig, dine interesser, stærke og svage sider: Hvad er du god til, hvad kan du lide at lave, hvad er svært?

Interesser/Hobbyer

Talenter, noget, du er særligt god til?

Personlige egenskaber: omsorgsfuld, empatisk, omhyggelig, tænksom, lærernem, opmærksom.

Handleevner: tage initiativ til at rydde op/hjælpe til, ringe til venner/lave aftaler, at have relationer.

Være med i fællesskaber: fx klub, kor, spejder.



Hvordan har jeg det i min krop?

At kunne mærke basale behov: fx sult, tørst, kulde og varme.

Tanker, følelser, fysisk, søvn, kost, bevæger du dig eller dyrker sport?

Sygdom?



Hvordan har jeg det med
at gå i skole?

*Hvilke fag er dine yndlings-
fag, og hvorfor er de det?
Hvilke et svære fag? Hvor
dit bedste sted at
lære på skolen?*



Hvordan har jeg det med
andre mennesker?

*Fortæl mig, hvad der er de
voksnes opgaver over for
dig. (Dette er ment kon-
kret).*

*Hjælpsomme ting/ord, som
mennesker kan gøre for
dig? Hvad siger andre fx fa-
milie, venner, lærere etc.
om dig? Beder du
om hjælp?*



Hvem passer på mig?

*Hvordan går det med det?
Er der noget, der bekymrer
dig? Er der noget,
du behøver hjælp
til?*



Hvordan er der, hvor du
bor?

Er der rart, hvor du bor?

*Er der noget særligt, du kan
lide ved dit hjem?*



Mine håb for fremtiden

*Er der noget nyt, som du
kunne tænke dig at prøve?
Er der noget, der
kan få dig til at
føle dig bedre til-
pas?*



Er du tilfreds med denne
samtale?

Fra 1 til 10.



Vi vil gerne dele dette
interview med andre:

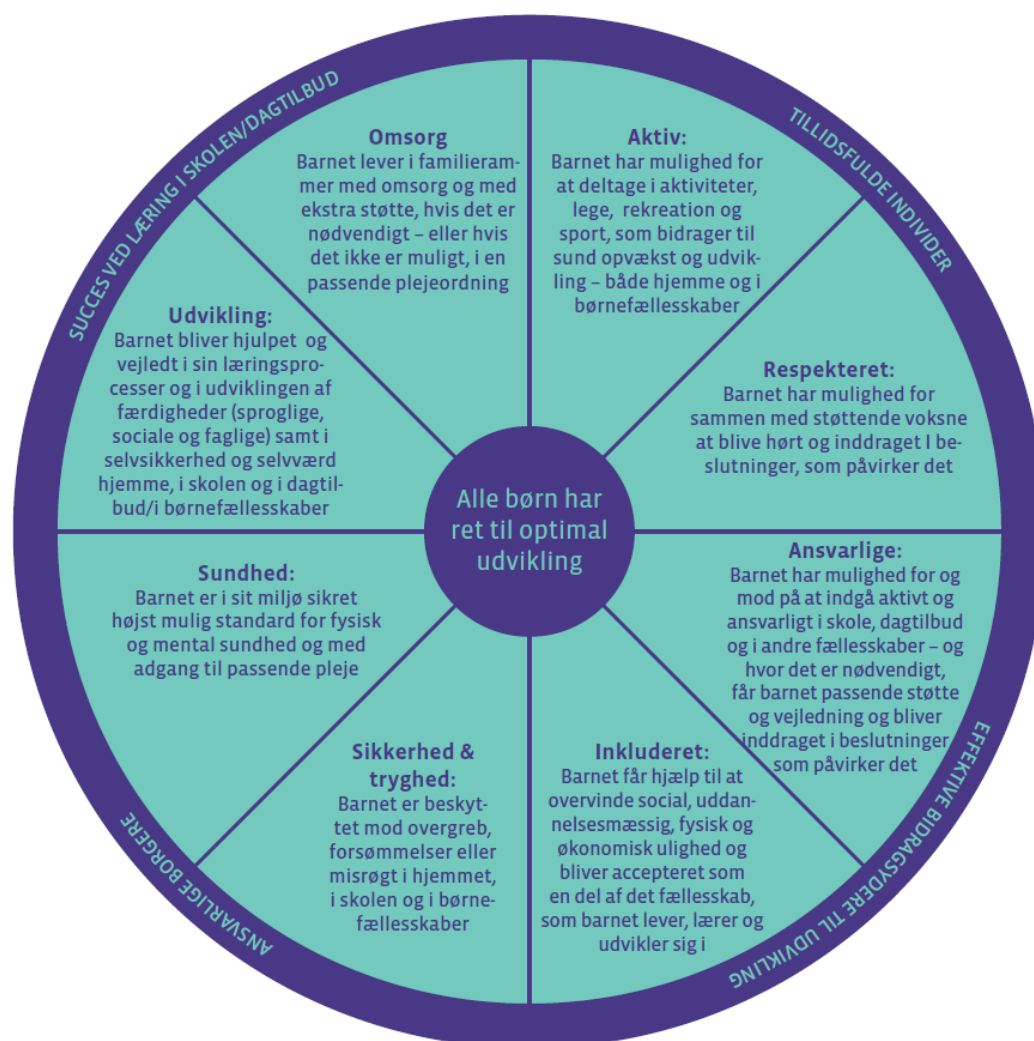


Er det i orden med dig?

Appendiks D – Trivselshjulet

FIGUR D.1

Trivselshjulet



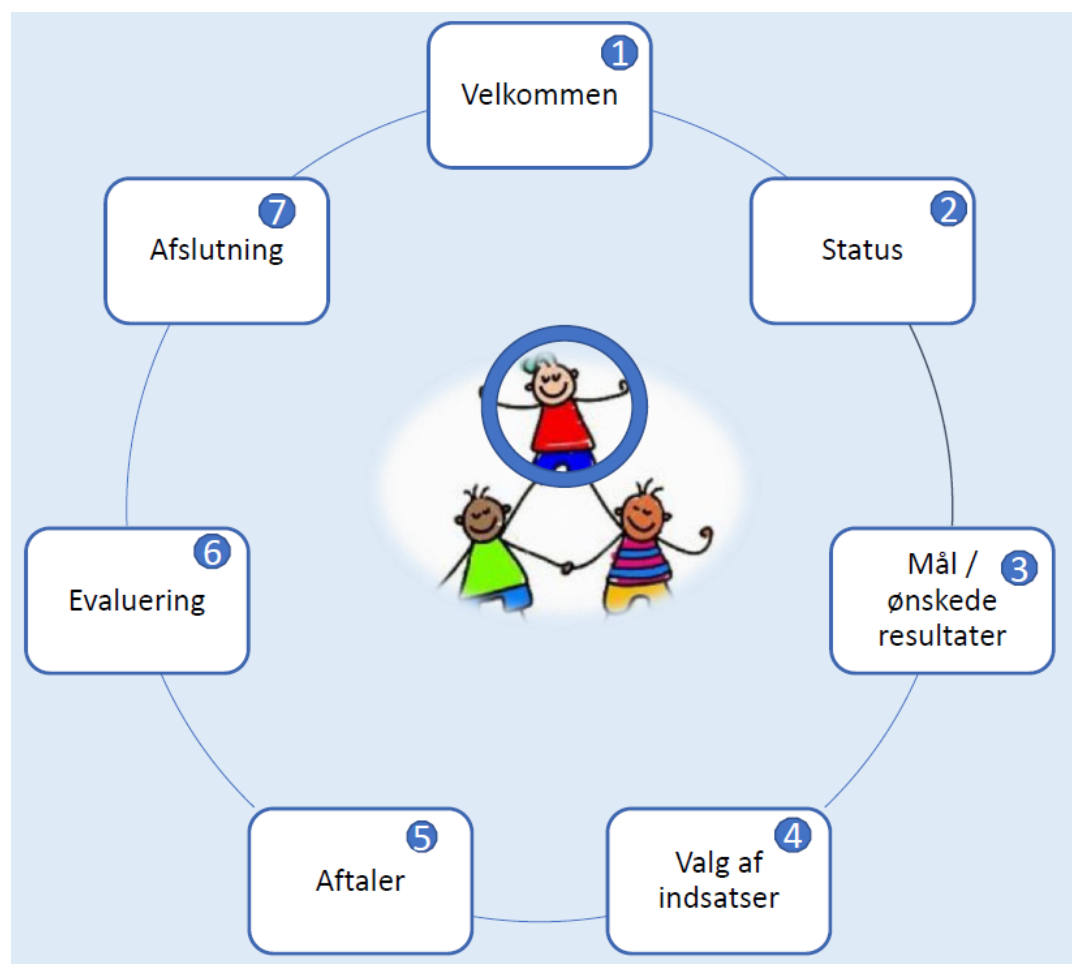
Kilde: <https://socialstyrelsen.dk/filer/tvaergaende/born-med-funktionsnedsaettelser/en-hel-familie-filer/barnets-stemme-sadan-gor-de-i-kbh-kommune.pdf>.

Appendiks E – Mødeguide

Denne mødeguide er udviklet af og anvendes på Øster Farimagsgades Skole. Guiden ligger fysisk på bordet, når der afholdes tværfaglige møder. Der findes tre detaljeringsgrader af guiden, som kan ses nedenfor.

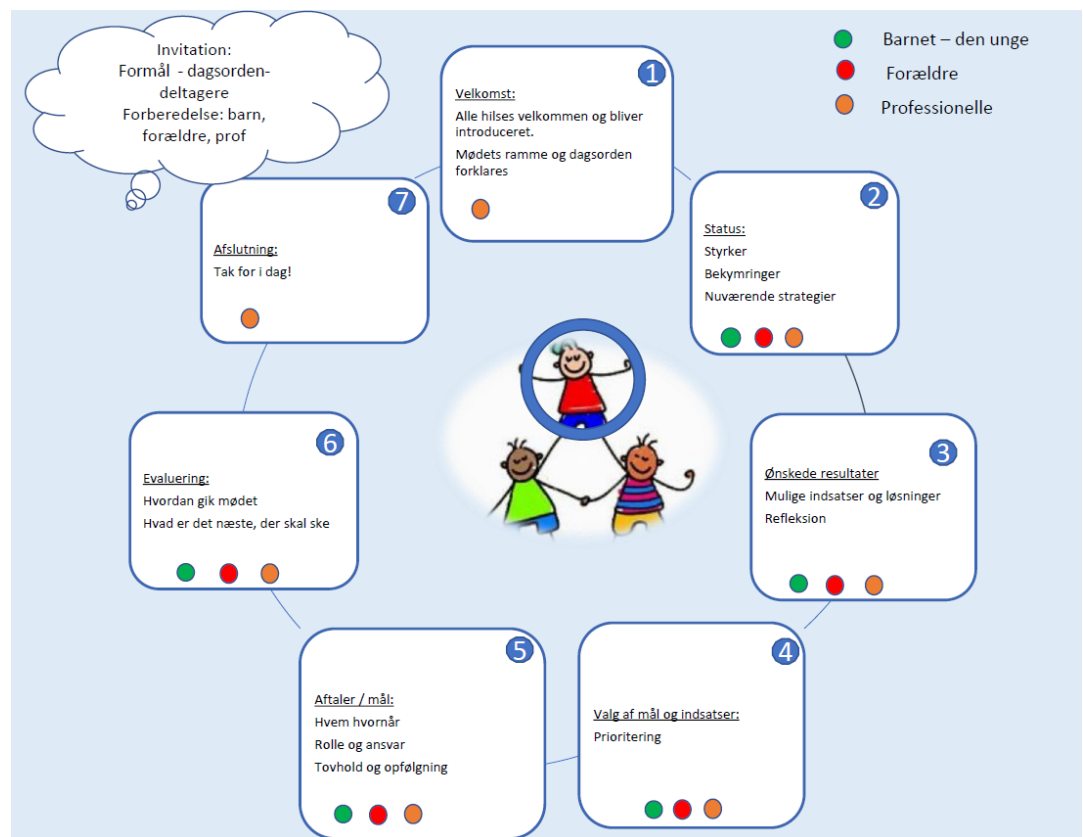
FIGUR E.1

Mødeguide v.1



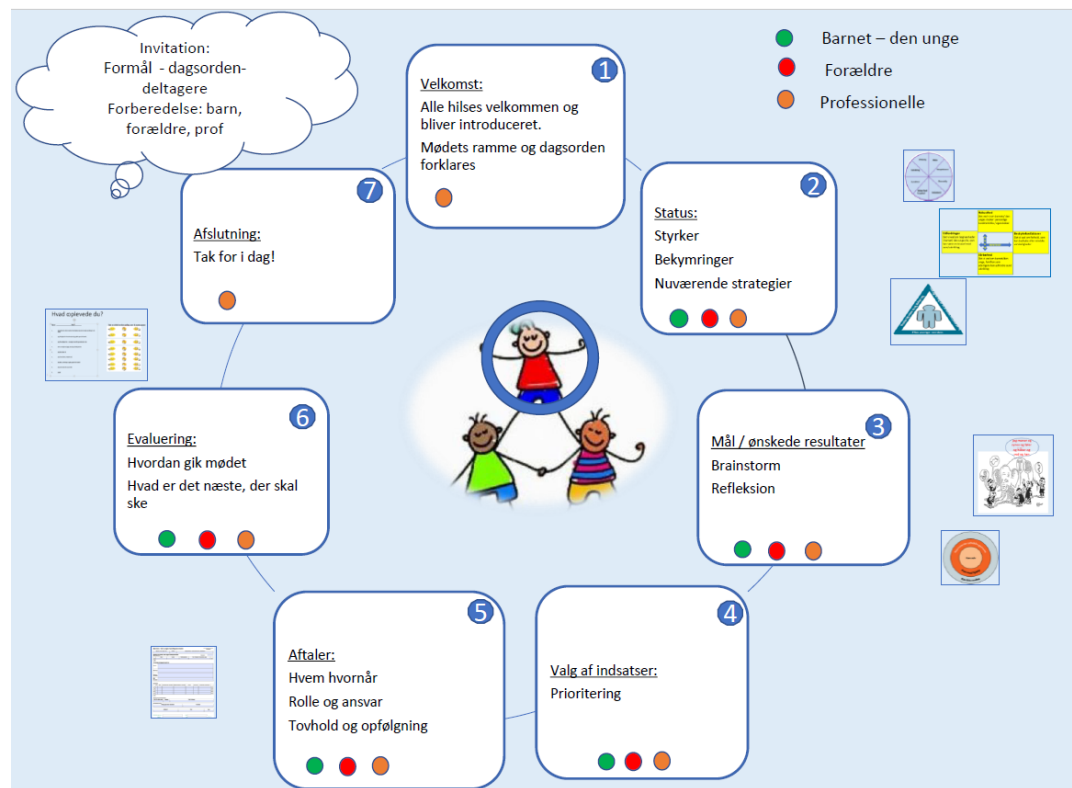
FIGUR E.2

Mødeguide v.2



FIGUR E.3

Mødeguide v.3



Barnets Stemme

© 2022 Danmarks Evalueringsinstitut

Citat med kildeangivelse er tilladt

Publikationen er kun udgivet i elektronisk form på: www.eva.dk

Forsideillustration: Ida Rørholm Davidsen

ISBN (www) 978-87-7182-597-8

Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) gør uddannelse og dagtilbud bedre. Vi leverer viden, der bruges på alle niveauer – fra institutioner og skoler til kommuner og ministerier.



**DANMARKS
EVALUERINGSINSTITUT**

T 35 55 01 01
E eva@eva.dk
H www.eva.dk